

Dragan Stanimirović – Transkript intervjua

Razgovor vodila Danijela Majstorović

Danijela Majstorović: Danas je 22. april, u kući sam Dragana Stanimirovića koji će dati svoje svjedočanstvo o periodu u Banjaluci za koji ćemo ga pitati. Objasnila sam Draganu o čemu se radi, kakvo je istraživanje. Dakle, da ovo istraživanje nosi naziv "Svjedočanstva o ratnoj Banjaluci", to je zajednički projekat udruženja Oštra nula i Banjalučkog socijalnog centra, BASOC-a u saradnji sa Učiteljom neznalicom i njegovim komitetima iz Beograda. Predstavlja napore da se kroz pilot studija, ispitivanje Banjalučanki i Banjalučana metodom fokus grupe i usmene istorije, dubunskog intervjua ispriča nedovoljno dokumentovana priča o iskustvu života u Banjaluci prije, tokom i nakon rata '92 - '95. Tako da po prvi put ova inicijativa dolazi od aktivistkinja i aktivista iz grada Banjaluke. Pa evo Dragane, ja bih tebe zamolila da nam.. evo ti si ovdje baš pod brojem.. da vidiš kad smo te još, prije godinu dana smo te identifikovali. Dragan: Mobilisan. Danijela: Mobilisan jeste. Da nam se predstaviš, da nam kažeš šta radiš i da nam kažeš da pristaješ a već si, zapravo, dao pristanak al' da kažeš još jednom.

Dragan Stanimirović: Evo da potvrdim da pristajem. Dakle, rođen sam u Banjaluci u novembru '73. god'ne. Negdje do rata sam je l' ostao u Banjaluci, ovdje živio iš'o u osnovnu pa u srednju školu, odrast'o u Mejdanu. Živio uglavnom po Čajirama, cijelom gradu i tako dalje. Otprilike kad govorimo o ovoj temi, mislim ono dolaska rata, pod navodnike dolaska u Banjaluku otprilike dosta dobro se sjećam jer je to bilo neko vrijeme našeg je l' sazrijevanja, odrastanja itd. Direktno je uticalo kao na većinu, na život većine drugih ljudi. N naš život direktno, mislim, od prijatelja do svega ostalog.

Danijela: Kad se pomene Banjaluka na šta te to prvo asocira, koja ti je prva asocijacija?

Dragan: Pa možda na ovaj.. recimo ono, i dalje je to negdje moj dom, i ako danas živim u Sarajevu šest godina a prije toga sam živio vani pet. Recimo da me podsjeti na neke lijepe dane, na zelen'lo na povratak u grad u maju i onaj os'ećaj sreće kao kod kuće si. Nisam siguran kol'ko to sad nalazim kad se vraćam ponovo znaš, na taj način, možda. Sad je neka druga identifikacija, uglavnom neki zeleni grad sa rijekom, bojom vode itd. Tu politika nestajala, sve loše sada.

Danijela: Reci mi kako je bilo živjeti u Banjaluci '80tih godina? Koja su tvoja sjećanja?

Dragan: Pa jedno prilično sređeno društvo, otprilike, neki kontinuitet života, nekog lijepog odrastanja, čekanje je l' sazrijevanja bar što se tiče naših generacija. Nama je bilo samo da nam je solo ić' na more, znaš, npr, je l', to na koncerte na utakmice i tako. Sve ostalo oko nas, znači kad' govorimo o ovom današnjem iskustvu, tog nacionalnog to tad nije postojalo. Mi nismo razumjeli uopšte da to postoji shvataš. Recimo moja porodica iz Srbije oni su nas zvali Bosanci, je l' mali Bosanci. Nekako je l' meni su Srbi u stvari bili Srbijanci. Familija od oca koja me dočeka

tu sa pečenim prasetom, kolačima. Znači nikada nisam osjeć'o tu vrstu neke, znali smo da smo malo kao drugačiji, što govorimo ijekavicu, al' nisam nikad im'o taj os'ćaj te neke nacionalne pripadnosti i oko mene su.. tu.. otac je bio vojno lice, baka je bila vjerinik a partizanka. Sad u jednom momentu, znam ono priču, da je baka htjela da me krsti a onda je otac rek'o kao nemoj zbog karijere kao jesi luda znaš. A danas je stari u zadnjih petanest godina u takvoj situaciji. Gdje smo?

Danijela: Kako si i kada si osjetio da je moguće da se Jugoslavija raspadne?

Dragan: Pa recimo tu negdje sredinom '80tih je l' kako sam im'o starijeg brata koji je čit'o već tada onako malo napredniju štampu, omladinsku itd. Mislim da je već kroz novine poput, ne znam, "Mladine", "Poleta" pa i "Sarajevski dani", ne znam masu, "Mladost" beogradska. Tako nekako sam uz njega uspje'vo da vidim sve te neke opasnosti. Pogotovo Miloševića je l', već je i rok muzika turbo vizija o njegovom maršu pjesme pjevala. Tako da sam dosta, mis'im im'o sam sreće da mi je on tu je l' ono brat kao stariji koji mi je objašnjav'o čak i do momenta rata u BiH-a, jasno nam je bilo je l' šta se tu negdje dešava. Nekako pokušavali smo da slušamo i radio Zagreb i domaće i radio Sarajevo u po' rata, čisto da... Ne znam, vjerovatnome to negdje i gurnulo u novinarstvo, ta priča.

Danijela: Da li te neko upozoravao na mogućnost rata? Recimo u bližem okruženju, kako je to u Banjaluci i gdje?

Dragan: Pa 'naš kako ono.. rat je u Banjaluku stvarno ušao već u maju '91. godine jer su tad prvi ljudi mobilisani, razumiješ, naši prijatelji iz kafane u kojoj smo mi odrasli, svih nacija ako sad gledamo kroz tu priču. Ti si im'o već u maju, junu ljude koji idu na ratište, kontaš. Ti si već im'o u oktobru '91. godine ljude.. Čanič Saša, čovjek je Slovenac iš'o je ne znam ni ja, sv'ataš, ljudi su odlazili. Al' ono što je interesantno meni bilo u samoj Banjaluci, i ako su ljudi dolazili kući je l', čak i muslimana i Hrvata je bilo mobilisano, moj brat je rek'o u maju '91. nemoj da bi primio poziv ikakav, razumiješ. Tako da smo mi bili svjesni toga, al' jednostavno su ljudi.. znaš ono.. polako su ubacivani u tu mašinu. I onda vremenom pogine ti prijatelj, već si ti vidio svu tu bijedu rata. Naša generacija još nije bila došla na red, u stvari već neki i jesu išli. Moj najbolji prijatelj već je bio u junu '91. u Brčkom, jedva izvuk'o se, pobjeg'o od Vukovara, treći ost'o, poznanik, bez ruke i noge na Vukovaru. Znaš, već se to.. to polako ulazilo u naš život.

Danijela: Da li je bilo u Banjaluci otpora ratu? Među tvojom nekom.. neki organizovani mirovni pokret.

Dragan: Bio je pokušaj jedan mirovne šetnje. Brat je moj tu bio i nekih ljudi. Ali znaš u to vrijeme je malo to bilo znaš nekako.. da l' je tu i propaganda bila ova srpska razumiješ, da l' je SDA tu pokušavala nešto... Uglavnom, dijelom je tu bilo i neki SDA se prolomilo ili zapravo ljudi koji su izašli na ulice, dosta je bilo ljudi muslimanske vjeroispovjesti i tako dalje. Bio sam i ja i moj brat

tu je l'. Mislim ljudi su osjećali gdje sve odlazi, gdje izmiče, mislim ono. Interesantno je, čini mi se, da je bio napad kao i povici ono ljudi koji su tu u gradu odrastali s vama, znaš... Već se tu negdje osjećala ta priča o tom, pokrajina Krajina, znaš... Već se nekako govorilo o tome da Sarajevo oduvijek uzima pare od Banjaluke. Mislim na toj matrici su ljudi otišli u rat vel'ka većina. I druga ona matrica je l' da se ne ponovi Jasenovac i tako dalje. Mislim bilo je tu svega.

Danijela: Je l' bilo? Tu šetnju spominješ, možeš li mi opisat' neka sjećanja?

Dragan: To je bilo.. tako neki bljesak. Nakon desetak godina sam te toga sjetio. Pa možda hiljadu i po ljudi. Al' tako neka hladna atmosfera, i kažem ti na ogradi sjećam se čovjeka čak vjerovatno živi ondje kao neki Srbin je l' koji dobacuje meni i mom bratu otprilike to je ta bila. A mi smo tu hodali sa svim tim ljudima jer vidimo gdje stvari idu. Al' se opet sad.. sad kad vratim film ono bio svjestan da su neki ljudi neke druge stvari.. radili svoj biznis, kontaš. Ispričaću ti još jednu priču. Recimo kad sam otiš'o u vojsku, priča mi momak kako u Derventi kad je bilo to vrijeme, mirovnih demonstracija građana po cijeloj BiH. Ljudi su stavljali roštilje, roštilj barikade kontaš. Kaže meni frajer, mi u "Fići" sa jedne pozicije na drugu vozimo municiju, stanemo ručamo, ja uzmem roštilj i nastavimo na brdo s kojeg će idući dan sve rokat' po gradu, shvataš. Tako nisu te neke spontane je l'...

Danijela: A šta su znači, dakle postojali su neki Banjalučani koji su šetali u toj koloni a drugi su šta dobacivali?

Dragan: Pa dobacivali su.. ne znam ne mogu se sjetit'. Da l' je to sad znaš..slag'o bi kad bi' reko, 'naš. Da l' je to rang pogrda tipa balija itd. Ono što je postalo uobičajno poslije je l'. Ne mogu se sjetit' al' jednako. Tad je bilo već žalosno jer se vidi da je tu dvije, tri hiljade ljudi znaš.. Kol'ko je grad već *deep* i znaš organizovanoj nekoj priči, neke nove države. Ja se sjećam poslije prijatelj govori iz JNA: "E formiraće se Srpska vojska u maju, čovjek govori '92." ko.. znaš ono. Će smo mi ' vamo Savezna republika Jugoslavija. Već smo u bivšoj BiH nekakvoj, ne znam, eto to je to.

Danijela: I kako si se ti osjećao tada?

Dragan: Već je u gradu počelo nestajati struje. Sve više komšija je odlazilo, muslimana i Hrvata, pogotovo u Mejdanu, znači svaki dan sam viđ'o ono ljude. Pa kako sam se osjeć' ono ne'a šta, samo eto nestajanje svijeta, da ti najbolji prijatelj ide. Mislim, ja sam najbolje prijatelje 10. aprila otpratio, kontaš. Dvojicu, jedan musliman, jedan Hrvat, hajde kao idemo u Zagreb pa ćemo se vratit' za mjesec, dva je l'. Niko nije znao je l' kol'ko će to dugo trajat'.

Danijela: I šta si ti mislio, kako si se osjećao tada? Ono kad se sjetiš tog perioda, mislim bio si dvadesetak godina?

Dragan: Beznađe potpuno. Otprilike moja priča je bila ono svojoj porodici, bolan 'ajmo odavde što dalje znaš mislim. Vidiš svi tvoji prijatelji odlaze al' ne samo to vidiš u kakvu mašinu ti upadaš, shvataš. Nemaš ti tu ono puno izbora il' si za il' protiv. Mislim je l' nisi u tome, 'naš.

Danijela: Kakav je, da l' si ti im'o neki stav.. šta je za tebe bila Jugoslavija? Kakav je bio tvoj stav u toj situaciji?

Dragan: Pa širina, ne ono neki bolesni patriotizam. Prije sam i na tekme 'išo i to i tad mi je to bilo malo *seek* znaš kao Jugoslavija i onda se to vremenom pretvorilo ubij Tuđmana, znaš, i tako dalje znaš. Nisam je nikad kroz to, vidio sam je samo kroz širinu, znaš ono. Kao štoviše prijatelje širom cijele zemlje jer k'o djeca smo kampovali uvijek, to nam je bilo normalno okruženje, razumiješ. Onda to zatvaranje je l' u tom momentu, čini mi se da ti nisi mog'o maket iz Banjaluke je l'. Kasnije mislim, to je kasnije priča. Ali znamo, pretpostavilo se čim si Srbin da moraš bit' u vojsci je l', nema priče.

Danijela: A reci mi je l'? Rek'o si da je za tebe Jugoslavija bila neka širina. Šta su ti radili roditelji iz kakvog si ti da kažem nekog *background-a*?

Dragan: Mati mi je trgovac, otac vojno lice. Eto to ti je neki *background*.

Danijela: To je bila neka srednja klasa.

Dragan: Srednja klasa da. Majka Mrkonjić Grda rodnom, pa je došla k'o mala. Otac iz Valjeva. Znači onako tipična srednja klasa grada Banjaluke.

Danijela: I brata imaš, šta je on? Ti si u srednjoj školi bio je l'?

Daragan: On je, brat je tad, on je pet godina od mene stariji. On je im'o 23 godine. On je studir'o medicinu i ono kao što sam ti rek'o '88. bio u vojsci u Leskovcu dole je vidio svo to ludilo i pratio i samo rek'o: "Ja neću u to nema šanse", shvataš. E sad pošto on nije htio u to a pošto sam i ja bio, treb'o bit' u vojnoj obavezi neko od nas je mor'o u suštini. U stvari nisam ja ot'šo u ono vrijeme to je znači kraj juna. Znači moja generacija komplet mora se javit', ja se ne javljam. Kao 'ajd i dobro 'naš al' više nema struje već si ti tu.. Tri dana prije meni telefon zvoni fiksni. Halo! Halo: "Je l' to Dragan?" Ja sam. Izvol'te dođite na poziv. Znači ti sad imaš izbor, shvataš me.. Da ne odeš ugroziš brata koji je u frci i mater koja radi tu, otiće na stan i tako. Ja odlučim 'ajd' otiću ja.

Danijela: A gdje ste živjeli?

Dragan: U Mjedanu. Tamo kod psihijatrije.

Danijela: I tamo su i danas oni?

Dragan: Tu je i danas, da, majka. A brat je 'vamo sa suprugom.

Danijela: A gdje on?

Dragan: On je na Pavlovcu, živi. Od braće Pavlović kupio stan.

Danijela: Mhm. A stari?

Dragan: Stari je u Beogradu, u Srbiji u Valjevu živi, tj. Kod Valjeva, Valjevska Kamenica to mu je od oca, otiš'o tu, pčele, život taj neki.

Danijela: Jesu oni zajedno? Nisu?

Dragan: Ne, naši roditelji su ono razvedeni jebiga ono oduvijek. A misliš od mog buraza?

Danijela: Od.. ne, ne tvoji roditelji.

Dragan: Ne, ne, ne, mati živi u Banjaluci od '80. oni su rastavljeni. Al' je stari poslije im'o i brak imam dva polubrata u Beogradu.

Danijela: Znači ti si ostao, ti buraz i mama u stanu?

Dragan: Mhm.

Danijela: I buraz kao neće i sad jedan mora ići. Pa kako ste to..?

Dragan: Pa kažem ti, nisam ni ja odlučio. To je bilo u trenutku Danijela, shvataš. To je 1. Juli u Banjaluci bolan čovječe, nemaš ti tu, znaš. Jer ti sa 18 godina postaneš svjestan da ti moraš bit' zaštitnik familije da smo najebali svi skupa. Ne znajući šta tebe sad stvarno čeka na tom putu je l'. Od tog momenta, naravno odlaska u vojsku, srećom neki čovjek je znao starog, pošto mi je stari bio vojno lice i u Zalužanima i komadant Manjače stari bio prije rata. Al' doć'mo do te priče. Tako da me č'o'ek ubacio u Mahovljane aerodrom, u roku od tri dana ja nisam mog'o vjerovat' 'opšte gdje sam, znaš. Kad ti kažeš, posmatrač. Mene je samo spasio pogled na sve to, ti si č'o'eče posmatrač, ti nisi stvarno u ovom. Mislim tek kasnije, pogotovo na liniju kad dođeš i znaš, oko Bihaća tvog npr. znaš. Grabež 'naš kakve su to... Čovjek ode kao dovuć' struju iz sela i pogine č'o'jek znaš a ti treb'o sa njim. Znaš to ti hoću reći. Srećom nisam tih direktnih sranja, nisam puc'o, k'o da me nešto nosilo ovako, znaš.

Danijela: De mi reci gdje buraz? On je otišao u ljeto il'?

Dragan: Ne, ne brat je uradio najbolju foru grada Banjaluke u tome, al' možda to sad, kol'ko je to i lična priča. On se ovaj odjavio kao građanin iz Banjaluke, prijavio u Beograd, pošto nam je stari tamo. Uzeo državljanstvo i vratio se, prijavio se na medicinu kao strani državljanin. Najjači, doviđenja, prijatno (14:22 – smijeh). Da je iš'o kao BiH tj. RS državljanin mor'o je imat' vojnu.

Danijela: I on je bio u Banjaluci?

Dragan: I on je tri godine u Banjaluci, knjiga, anatomija, fiziologija, razbij'o po 14 sati, gled'o radio, sluš'o radio. Snim'o spotove i tako živio. Sad ima kolekciju, zato ti kažem, pitaj ga (14:41 – oboje se smiju).

Danijela: Da. Znači od čega ste živjeli vi za vrijeme..?

Dragan: Pa od kao majčine plate koja je bila pet maraka. Znaš kakva je to bijeda bila na momente. Mislim cijeli grad, svi smo živili tako. Al' ono što je tad bilo već recimo.. Kažem ti ja sam ot'šo to 3. jula, ošli su me svi ekipa otišli.. Čak imam negdje i fotke od ekipe, dobri ljudi jebiga. Danijela: Da. I odem to i krenem odma' malo bježuckat', razumiješ. Već sam bio u Mahovljanima, blizu mi kuća, mlad bolan 18 i po iš'o duvat' pit' (15:12 – oboje se smiju). Em znaš, vidiš šta se dešava u momentu vidiš avione koji idu bombardovat' neke gradove: Zenicu, Jajce, kontoš. Čitaš dobre knjige u to vrijeme, ne znam ni ja. Sve nekako antiratne pod ruku, shvataš, čemu jebote. I onda sam ja intenzivnije počeo furat' bježat', bježat'. Po 20 dana i da bi od recimo '93. od marta, deset mjeseci nagulio, punih (15:39 – smijeh).

Danijela: Kako si uspio to?

Dragan: Pa ništa, takva mi jedinica, ono labava bila i onda sam ja povremeno. I onda sam ja ono 'ajd sutra ću, sutra ću. Znaš ono Vrbas, ljeto ljudi, 'naš. Ma ko ga jebe neću ni ići. Al' sad tu.. ajd što ti ne ideš, prvo oni tebi mogu nazvat' odmah vojnu policiju. Jednom me tako klepme i ja opet nisam otiš'o. Tu mi je osjećaj prvi put zatvora bio, skont'o sam: Bože dragi ima li ijedno gore. Znaš ono tri dana baje te drže.

Danijela: Šta su ti radili? (16:09 – smijeh)

Dragan: Ništa tako te roknu tu. I seljak neki iz Teslića, sjećam se policajac (16:14 – oboje se smiju), on ti tu određuje znaš.. gadan je osjećaj. I one me puste i ja skontam bar imam danas dozvolu. I opet po starom.. možda sam se i vratio.

Danijela: Šta si jeo za vrijeme rata?

Dragan: Ma ne znam..mati grah pravila (16:27 – smijeh). Ne tako neki *low buget* je bio, srećom imali smo tetka i tetku oni su nešto malo više para imali. Tako ono.. svi se pomagali. I ono apsurd je bio jebote kol'ko mi nismo imali ono ti odeš kod komšija muslimana koji bar dobiju od Merhameta nešto, mis'im ono. Danijela: Mhm, mhm. Oni su ljudi malo više imali, svi smo dijelili sve jebiga razumiješ ono.

Danijela: Pa ti si, ti znaš da sam ja kad sam došla u Banjaluku da sam ja uselila bukvalno u tvoji komšiluk u Braće (16:54- nerazumljivo), moje prve drugarice su bile Aida i Azra Karaseimović,

možda ti njih znaš? Dragan: Ne mogu da se sjetim. Danijela: One su možda malo mlađe bile. Dragan: Je l'? Danijela: Je l' da odjednom '95? Je l' možeš da govoriš o nekim fazama života? Kakva ti je bila '93...?

Dragan: Ma mogu znam, sve znam. Samo pitanje kako ćemo mi to obradit'. Kako bi' ja to rek'o...

Danijela: Možda da mi podijeliš neke faze to svoje ratovanje?

Dragan: Pa evo recimo to 'nači kažem ti juli '92. 'nači već Banjaluka pod mrakom. Ono puno ljudi je već otišlo. Znam u jednom momentu sam skont'o, rek'o svojim prijateljima, nas 12, evo sad smo svi Srbi ovdje. Znaš ono post'o si svjestan da svi tvoji prijatelji morali otić', više-manje. I ostalo ih je par i išli smo kod njih na gajbe, to kad sam ti govorio i o bježanju o svemu. Pa ne znam druga je ta.. kol'ko tol'ko sam ja bio regularan u drugoj 'naš i onda je to značilo i meni ono lagodniji ipak život zbog stare, zbog.. '93. kad sam počeo dezertirat', onda ti.. postao mi *hall* znaš. Jer ti.. ja nisam bio u kući, jebiga 20 godina, 19, mi smo stalno vani bili. A onda je bila paranoja od vojne policije, baš onako opasna svi smo imali to. S tim da sam ih ja mog'o vidjet' na jedno 500 metara ja mislim, 'naš. Danijela: Natjer'o si čulo. Dragan: Čulo da. Onako slušala se uvijek neka muzika, alternativa, nije struje bilo, to je preludo bilo. Oko Vrbasa se ljudi motali, već je heroin počeo u grad dolazit'. Nisam ga ja naravno uzim'o. Pa smo otišli Goga i ja, Goran Grahovac ako znaš? Danijela: Da, Da. Dragan: Kaže on meni buraz ja, '93. juli iz Crne Gore me zove, kaže: "Buraz eto mene po tebe pa idemo na more, znaš kako je dobro. Reko: " Daj ajde". A nemamo dinara (18: 30 – smijeh). I vrati se budala za pet dana, kaže: "Evo doš'o po tebe." Otkud ti pare? Kaže: "Sestra mi prebacila" (18: 42 – oboje se smiju). I krenemo mi koridorom, šest kontrola ja ne znam kako smo mi prešli uopšte. Dođemo do Banjaluk.. do Beograda, pardon. Kupimo pet litara vina bijelog, to se popije tokom dana, jer je on alkos navidjeni, razumiješ. Tri puta smo išli do Bara, nismo dinara imali, otišli u Čanj, ovi naši neki smješteni, djeca ono srednja škola i tu bili 15 dana. (19:05 – oboje se smiju). Odmaraju, znaš. Na kraju vel'ka tuča sa crnogorskom murijom. Nešto napali, upali da nas srede. Čovječe ovi se potukli, ma ludnica totalna.

Danijela: I šta vi nazad?

Dragan: Ja se vratim kod starog u Beograd.

Danijela: Al' je bilo lijepo.

Dragan: Ludilo jebiga pa imaš 19 i po.

Danijela: Pa stari htio da te čupa, da te vadi?

Dragan: Ne, ne. Stari je htio da mene čupa negdje, u stvari i nije suštniski, mislim jebeno mu je bilo s'vataš. Ja sam doš'o u Beograd, nemu plata bolan danas pet maraka, sutra je dvije, jedna,

razumiješ. Znači on je bio u sranju, dvoje djece šta će buraz tu. Šta ću kod njega u kući, ono mog'o sam ostat' da idem dilat' cigare i to. Ja se vratim nakon sedam dana, odem u Banjaluku, bar imamo šta jest'. Mislim jebote.

Danijela: Stari radio u vojsci tada još uvijek?

Dragan: Ne, ne on je već bio penzionisan. A u to doba hiperinflacija 'nači totalna i ja se timvra. Kontam jebote.. 'naš ono u jednom momentu je super, ipak si ti mlad. Ideš na Vrbas, kupaš se Robi, sa njim sam najviše bio. Goga, Brnja eto to je ta ekipa. Kasnije smo mi svi pobjegli u Crnu Goru, to ti je već negdje od marta '95... od maja '95.

Danijela: Znači bili ste i '94. tu?

Dragan: Jas am '94. bio u Banjaluci, pa sam bio na kraju na Grabežu to na Bihaću, na Krupi i...

Danijela: Čekaj jesi ti bio student, jesi upisao bio faks neki ili?

Dragan: Ja nisam mog'o upisat', to mi je cijelo vrijeme bio problem. Ja nisam bio regularac, shvataš.

Danijela: A reci mi jesi li ovaj.. Jesi bio ljut čovječe? Jesi ti ono kop'o rukama i nogama da odeš ili kako si u tom taj *Sholud I Stay or Sholud I Go?*

Dragan: Ma jašta sam! Znaš šta ti je to. Zajabena je bila jedna druga stvar, znaš što ti.. gdje ćeš, nemaš pasoš, nemaš para. Imaš neke prijatelje koji jesu negdje, razumiješ.

Danijela: Pa Dražen i ova ekipa, da.

Dragan: Pa jebiga oni su otišli na vrijeme, šta ja znam. Kažem ti. Možda da je i moja odluka bila jača al' i finansijska je bila stvar. Nismo para imali k'o familija. Nemaš odakle, gdje ćeš buraz moj. Ja.. poslije smo mi kontali iz Crne Gore i to. Pa haj očemo u Italiju, možda nismo dovoljno muda i odluke odluke, razumiješ u određenim momentima.

Danijela: Šta si, nisi mi reka'o, šta su tvoji planovi bili '92. ? Jesi ti htio upisivat' faks, ići negdje? Mislim gdje si ti sebe vidio?

Dragan: (21:16 – uzdah) Ma nisam nigdje, samo ti je život tako sklizn'o znaš. Tad smo bili vrlo vezani jedni za druge k'o ljudi, emotivno. Znaš ono kako se raste za prijatelje, ne znam. Osjeć'o sam da se raspada svijet, to tako ide, znaš.

Danijela: A de mi reci šta se dešavalo sa tom nekom, dobro Banjaluka je bila između ostalog i industrijski grad, šta se dešavalo s privredom? Ono dolaze prvi izbori i već se kuha, a šta je sa privredom kao..poslovima, šta su..?

Dragan: Pa znaš šta, već je krenulo lagano inflacija u ratnim godinama, prvim tim. Znaš jer Banjaluka je puno bila.. znaš iscrpljena odlascima ljudi u rat na kraju krajeva. Gubitkom tržišta. Već Hrvatske nije bilo gore, razumiješ ono.. Pucalo je i na taj način. Znaš ono što je god bilo dobre klime '90tih koja je bila zlatna godina je l'. Znaju ljudi prodavali čokolade zarađivali današnjih dvije hiljade maraka, razumiješ. Samo je to puklo odjednom jer je sve ono..znaš ono rat je proglašen. Jer kažem ti opet Banjaluka ako gledamo je ušla u rat praktično u maju u junu '91. Nije moj brat slučajno pozvan u maju '91. gađali su Srbe, shvataš. Dio plana, dio strategije.

Danijela: Je l' se sjećaš kako je počeo rat u Banjaluci da kažem, osim ovog što si rekao maj '91.? Recimo Ferhadija neki događaji, otprilike neki kako su tvoje?... Je l' se sjećaš tog' kad si čuo za to, kako se?

Dragan: Ferhadija 6. maj '93. je l'? Danijela: Da. Dragan: Znaš do toga je puno prošlo, ovaj.. Pa znaš šta je počelo, nekako te barikade i to, SOS-a i tako ti znaš.

Danijela: Šta je bio SOS de mi malo reci o tome?

Dragan: Pa kao Srpske nekakve odbrambene snage. Ja mislim, po meni, kol'ko se sjećam kao ekipe kriminalaca koje je kontrolisana je l' od ove DB iz Srbije, kojima je bio cilj da zastrašuju ljude a i da imaju odriješene ruke, da pljačkaju i tako dalje, ja mislim da je to tako.

Danijela: Je l' se sjećaš ti nekih pljački u Banjaluci?

Dragan: Nisi ti znaš kako, ti si mog'o. Danijela: Ubistava? Dragan: Ne, ne. Ti si mog'o samo glasine nekako čut'. Znaš nisam ni ja više siguran šta je stvarno tad. Znaš sa 18 godina šta si ti mog'o percipirat' kao.. Kao npr ubistvo oca od ovog.. Danijela: Srđana. Dragan: Od Srđana, da. Znaš, ja znam kad je u to vrijeme. Al' kažem ti tad' ti je jedini medij u gradu bio Glas Srpske i RTS, kontaš ono. Već je gašeno, u stvari je TV Sarajevo bilo djelimično.

Danijela: 'Oćeš mi ispričati (ti si ust'o malo da prohodaš)? Dragan: Aha malo vode da popijem. Danijela: Ovaj.. ajde ti popij vode, popij ti vode. Ono što me zanima jeste, da li si osjećao, evo pomenuo si taj zatvor ovaj.. da l' si osjećao nasilje? Da l' su htjeli, recimo primjera radi, da vam oduzmu stanarsko pravo? Mislim svi vidovi nasilja koje možeš detektovat'. Jesi li osjećao na svojoj koži to nasilje?

Dragan: Ne, ja sam osjeć'o taj pritisak da kao neko ime i prezime, rođen tu i tu da postoji i moram ić' ja u tu vojsku. Srećom ovaj nisu dublje išli, kontaš. Otimanje prava znaš kao Srbima, znaš. A onda je vremenom sve više i više ljudi iz različitih razloga postajali dezerterima, to je njima velik' problem bio dugoročan, znaš. Danijela: Mhm, dosta raje dezertiralo. Dragan: Dosta raje, jednostavno ljudi su vidjeli da to u nedogled ide i ko god se mogo izvuć' izvlačio se, ono u roku od dvije godine.

Danijela: A je l' bilo nekih ljudi koji su vjerovali u tu ideju? Ono zadojeni da kažem tom ideologijom?

Dragan: Da. Da, da. Danijela: Pa da to je bilo heroizam. Dragan: Ma znaš kako različitih energija sam ja vidio od totalnih manijaka do ljudi koji su tu jebiga " aj šuti buraz proć'e". Razumiješ, mudrijih ljudi, Zeničani.. ti njih sretnoš, stariji ljudi 15 godina od tebe al' praviš kafu, uživaš. Znaš ono druge priče imaš. Bilo ti je samo bitno da ne mrze ljudi, razumiješ.

Danijela: A mrzi li su?

Dragan: Pa znaš šta, nekako to je dobro rek'o Živanović ja mislim Miodrag, da na liniji fronta nije bilo nacionalizma i ja sam to isto iskusio, majke mi. On je u pozadini bio, kod moje komšinice koja je znala kao Karadžić je rek'o ovo saćemo mi usvojiti' Jajce (25:48 – smijeh). To je hranilo nacionalizam. Ljudi na liniji su ono.. joj da mi je kući mojoj otić' svojoj ženi, okupati se, šta god je l'. Otić' popiti', svi su imali te neke male snove svoje je l'.

Danijela: Pričaj mi o Grabežu.

Daragan: O Grabežu.. Dakle ovaj.. ovako ću ti sad znači.. pokušaću samo vratiti film da skontam.. Danijela: Hajde, samo ti. Dragan: Bio sam aerodromu.. bio sam na aerodromu do marta '93. dezertir'o i uhvate me jednom, ja se izvućem na neku priču u muriji da sam baš preksinoć pobjeg'o i oni me puste, povjeruju u to. Dođem, nakon mjesec dana me klepe u "Skautu" i ja kod istog pravnika, kontaš, i to je sad recimo '94. mart. I ja njemu tu priču prospem malo i on skoro da povjeruje. Kad sekretarica kaže: "Ovaj je bio prije mjesec dana isto to rek'o." I zavalije me na Manjači i tu formiran kamp. Zašto ti to govorim.. zato što je moj otac bio tu komandir. Ja k'o dijete na jezero iš'o, pec'o, skuplj'o jagode, shvataš. Sad si ti u drugom filmu. I dođeš tu, tu su bili Bošnjaci i Hrvati, mislimani je l' na početku rata. I sad mi dolazimo u tu staju kontaš, tu su ljudi (27:03- nerazumljivo).

Danijela: Možeš samo malo glasnije.

Dragan: Šta?

Danijela: Malo glasnije samo pošto ne znam kako će uhvatiti, ovaj.

Dragan: Aha! Dobro. I pet deka, moraš se ti naveče pokriti. Recimo taj boravak je trajao sedam dana, hladno znaš kako mart brije 'vamo, tamo. I tu zajebancija, igraju se karte, jedan frajer je prod'o dva tenka, "Cigo" sa kasetofonom, znaš karakter, film jebote.

Danijela: A šta vi sad tu radite?

Dragan: Sad mi tu čekamo odlazak negdje, kazne shvataš (27:36 – smijeh). Mi smo prva kažnjenička bojna, shvataš. I sad ta kažnjenička bojna prvo 20 nas pa odjednom 100 je tu ljudi

samo hvataju, 'nači to je presmješno. U svemu tome ja u farmerkama i u duksu i dadne mi neki pastir čoje'če još neki gunj, srećom (27:54 – oboje se smiju). Joj ludila bogte! Danijela: To zima bila? Dragan: Zima prava, kažem ti jebote. I sad naprave oni pravila još čo'eče, jedan obrok dnevno, to kao dezerteri ste i to u jedan popodne, ljudi ostanu..

Danijela: Priča l' tu vama ko? Obilazi l' vas ko? Je l' vam neko..

Daragan: Nešto, ne znam neko galami. Ne znam, ne mogu se sjetit' majke mi. Samo se ovog sjećam ovo je najbolje. U neko doba pojavljuje se ovaj farajer, kao oficir neki. Kaže: "Koji je ovdje Stanimirović?" Ja reko evo ga štela, sjetio se starog. Kao: "Ja sam". Kao sram te bilo da ti otac zna i ispljuva me.. (28:34 – smijeh). Al' uglavnom i tu sam ekipu naš'o da ne dužim. Pošalju nas 60 dana na Ozren, na Vozuću. Srećom nikakvog rata tu. Nakon 60 dana daju mi dozvolu deset dana kao najbliži ti je prevoz osam kilometara ide za sat i po. Ja buraz (28:54 – oboje se smiju), trčeći, vjeruj mi. To sad ako bilo kakav napad krene, nema ti kući još 30 dana, džaba ti. Ja čo'eče dođem kad tu jaran iz škole, vratim se u Banjaluku i opet nisam po' godine nigdje otiš'o nakon toga. Danijela: Isto krio se malo? Dragan: Krio se al' i ovo je bilo znači 70 dana stara meni nije znala gdje sam ja uopšte. Danijela: Dok si bio na.. Dragan: Ustvari ili joj se javio jednom. Da. Danijela: Od tog kažnjeničkog momenta do Vozuće? Dragan: Da. Danijela: Znači niko ništa ne zna? Dragan: Niko ništa ne zna, da.

Danijela: Čovječe. A jesi ono jesi kont'o, šta si očekiv'o kad se vratiš kad to sve prođe? Ono vidio si šta. Znaš sve ti se mijenja, kakva su bila ta neka nadanja?

Dragan: Ma percepcija predivna. Ti dođeš u grad ba, mlad si ti željan prijatelja, imaš znaš. Vidiš samo dani ti idu opet moraš nazad bogte. Onda je ta bila nekako lakoća nepodnošljiva postojanja. Znaš cugamo sad i kao joj tata kad ti ideš u vojsku u sedam ujutru ide na Vlašić. Znaš postalo je to normalno jebote ljudi u rat idu. Al' smo živ'li sa tim pa se vratim pa se opet na toj osnovi si bio znaš.

Danijela: De mi reci to ovaj... Kako ste imali za cugu, je l' se imalo popit'? Dragan: Pa imalo je uvijek nešto. Danijela: Kako ste kratili vrijeme recimo tokom recimo tih skrivanja policijskih ovog onog'?

Daragan: Pa kod Goge se dosta sjedilo. Sjedilo se uz Vrbas.. Danijela: Gdje Goga im'o? Dragan: On ti je iznad džamije tačno. On je čitavo rušenje osjetio kod kuće (30:23 – smijeh), kontaš sve je stresalo. Kod njega je onaj šiljak up'o, je l' vjeruješ u to? Danijela: Ne. Dragan: Kod njega je (30:30 – smijeh) pitaj ga zato ti ja kažem s Gogom pričaj, razgovaraj. Danijela: Dobro, dobro. Dragan: On ti je najbolji 'nači još ću ti ja par ljudi. Danijela: Ajd reci. Dragan: Njemu je up'o, odnjeo je on to ne znam kome špic odnjeo luđak, kažem ti (30:39 – grohotan smijeh). Mi cugamo kod njega i gle'amo, mjedec dana gle'amo kako.. Danijela: Podrhtava. Dragan: Ne, ne kako ruše džamiju. Danijela: Ruše.. da. Dragan: Kompresorom drrr drrr. Danijela: A gdje njegova

gajba bila? Dragan: Iznad, iznad centra. Danijela: Na Čajirama? Dragan: Ne, ne, ne. Gleda u..znaš kako je džamija. Danijela: Dobro. Dragan: Jedina zgrada koja gleda prema njoj. Danijela: A znam! Znam, znam.. Dragan: Ona četvrta pogledaj sjebane roletne katastrofa. Danijela: Da, da, da, da. Dragan: Njemu su roditelji to ono živjeli. Umrli kad je on im'o 14 godina. To je njegov slom jebiga to ga jebe u životu.

Danijela: I šta su tu.. Šta su očekivanja bila? Jesi ti htio da.. kop'o rukama i nogama da klisneš?

Dragan: Pa jesam negdje, nad'o se. Znaš ono bar ću u Srbiju il' nekako, to sam kont'o. Znaš a kažem ti, opet s druge strane, ni stari nešto nije bio tu da je osjeć'o. Danijela: Da, poletan.

Dragan: Ma ja. Tako da sam ja ot'š'o tek to u martu '95. Sam fur'o poslije tog Bihaća i toga.

Danijela: Kako to bilo? To mi nisi...

Dragan: Pa da, to ću se vratit'. Ovaj.. Dakle nakon Ozrena, šet mjeseci dezerterstva, opet isti život, stres ovo ono. Danijela: Samo ovaj dok prođu zvona, pošto će nam... (29:58 – crkvena zvona u pozadini).

(32:01 – "neformalni" razgovor) – Dragan: Izvini odem ja svuda. Danijela: Ma neka, neka, objasnio si. Dragan: Nisam odavno to doživio a i malo sam cugo, znaš (32:05- smijeh). Teško mi ih je znaš ono sabrat'. Danijela: Ma dobro, polako.

Danijela: Čekaj ti nisi bio u toj studentskoj, otkud mislim? Dragan: Ne, ne saću ti ja objasnit'. Danijela: Ajde to. Dragan: Po' godine, jedan od mojih glavnih problema je bio znači nisam bio legalan nisam mog'o bit' ni student, shvataš. I ovaj... Danijela: Šta bio si u vojsci, mog'o si upisati? Dragan: U određene momente jesam. Ali ja budem dva mjeseca, ja sam tol'ko legalan, poslije nisam. Žnaš, to mi je problem bio, ključni. Ovaj... Pola godine kasnije toliko je postalo nesigurno, recimo '94. već je ono VRS gubila teritoriju, znaš. I ja skontam buraz hodat' ovako po ulici i.. tu nema logike. Reko ode ja, idu ovi studentska, odem ja na blef prijavim se tamo, oni me upišu, nema šta nit' me ko tražio papir, razumiješ. Ja postanem član i kontam jebiga neće poslat' tako ekipu ljudi.

Danijela: A kakav član, izvini?

Dragan: Kao ja sam student lafo, oni mene upišu u studentskoj, razumiješ. Danijela: A šta si upis'o? Dragan: Pa nisam ništa razumiješ. Nisam ja im'o otvoren pečat 'vamo, to me jebavalo. Jas am samo treb'o nekog da mi novi pečat udari, kontaš. Da mi neko novi pečat otvori, kao nove jedinice. I sad ja negdje postojim, shvataš, jer sam im'o problem što mi nije zatvoren u Ozrenskoj, kontaš, ja sam deztertir'o iz nje znači do budala totalnih sam pobjeg'o. Danijela: Čo'če. Dragan: Oni su mene stavili u tu jedinicu, najgore zlo. Kanije su tu mudžahedini upali, ne'am ti šta pričati. U terotoriji od 110km je bilo Armije BiH. To kažem, šta ti je. Bilo je par

puta.. tu sam prvi put osjetio strah od rata. Kako je to zajebano čovječe. Oni su kao nešto napali, kao neki špic i ono nama kažu aj čuvaj sa strane. Ja iza bukve sa automatom, i ovako se treseš čoveče, kontaš *what if?* Znaš il' on tebe il' ti.. srećom ode puška jarane idi pičku mater'nu, ovi pobjegli (24:11 – smijeh). Al' u principu na tim linijama je bila takva furka da niko noću nije stražario, je l' ti mo'š to vjerovat'? Znači u brdu jedni od drugih po kilometar, ništa ne znaš. Al' moj diverzant kad upadnu, kad upadnu po 30 ljudi ode. Ja sam jednom takvog lika upozn'o, 'nači to ono kad govori dođemo ono na smjeni jebote porokamo ih po dvajes'.

Danijela: A recimo je l' bilo tog nekog *bondinga*? Mislim ti ljudi sa kojima si bio na liniji jeste vi imali neku vrstu zajedništva? Jeste li vi bili kao nešto drugari? Kako je to izgledalo?

Dragan: Da, da (34:50 – smijeh). Pazi ta dezerterska je odlična bila. Super je ekipa i to. U biti kod mene lik iz Doboja na tabletama, akinetoni i to. Zeničanin koji je pobjeg'o sedmi dan, pješke otiš'o (34:59 – smijeh), dezertir'o ponovo. Znaš ono, čudnih ljudi. Al' i ovih običnih ljudi što bi mi rekli znaš ono znaš iz tog gradskog kao seljaka, al' divnih ljudi jebote. Ja.. sjećam se jednog lika poslije (35:11 – nerazumljivo), sa sela čovjek, sa njim sam najbolji bio, naveče igramo šaha i on paštetu vadi kao saćemo ja i ti... Znaš ono, mislim, nekako drukčije male stvari su tu bile. Danijela: Jeste, jeste. Dragan: Zato ti kažem, tu nema nacionalizma, tu il' imaš šta pojest' il' nemaš. Danijela: A jelo je bilo.. Dragan: Znaš, al' srećom puno je ljudi znaš živi na liniji fronta, pa sad to k'o u ravnici sto na sto imaš i takvih linija, imaš u Mostaru na 12 metara. Al' ova je bila oni negdje u brdu, mi ovdje u brdu. Danijela: I nema ko.. Dragan: Srećom nema. Jednom sam ja mog'o ono baš u takvu frku upast' da je to.. Tipa ne znam, nas deset, te moje jedinice. Jedini ja pušku imam i još osam, devet ljudi. I dolazi frajer: "E momci, uzmite ove sanduke, ajte 'vamo ponesite." I mi krenemo, starac moj, i vidiš ovo je sad brdo. A nas.. mi idemo od ove tačke do ovog ovdje brda. A ovi Srbi su počeli upravo napadati ovo brdo ovdje. Mi ovdje kroz šumu, skontam ja mi smo čovječe ispred njihovih linija. (36:12 – smijeh). Ja pušku, nema ljudi bolan. Cirkusijada živa. Ovi rokaju već 'vamo dum, dum, dum, razumiješ. Nekako poslije jedno 35 minuta, dođemo gore, damo te sanduke, reko ljudi nipošto istim putem i vratim se na ovu tačku (36:28 – smijeh). Stvarno ne mogu da vjerujem, shvataš. Danijela: Čovječe. Daragan: Znaš ti kakve su to, ne znam ni ja. Govorio sam ti o ovim Zeničanima, ljudi mi pijemo kafu, kaže on meni: "Aj idemo gore". Stani reko imam kafu. Vjerujem mi Danijela 30 sekundi samo granata pukla u po te bukve. Znači tako bi nas otresla. Danijela: Čovječe. Dragan: A vani smo bili samo puče pššš huuu. Danijela: Strašno. E pa zato ti kažem, mislim das a bio posmatrač ono, tako sam to percipir'o. Čit'o dosta ne znam ni ja. Evo imam ovdje, vidiš ovu knjigu, "Jugoslavija danas". Danijela: Mhm. To sam odande donio sa Ozrena pisalo SDS vidiš, ja probio nogom, trebalo mi knjiga. To je na liniji bila hit.

Danijela: Hit. I kako je ta knjiga Jugoslavija danas prolazila?

Dragan: Misliš na liniji je l'? Danijela: Da.

Dragan: Pa išla od rova do rova, ljudi umirali od čežnje. Danijela: Nemoj pričat'. Dragan: Ma majke mi. Danijela: Ljudi su dakle, na linijama čitali Jugoslaviju danas. Baš ludilo ono. Dragan: Sve sam to ja donosio, ja im samo potur'o. Jer sam ja iz te biblioteke, pa jedini bio normala ikako. Ja sam vuk'o. Ima ne znam, "Bosnom kroz gradove" 1878. znaš. Al' to mi se desilo da su mi tada zadnji listovi za WC znaš (37:44 – Danijela se grohotom smije). Gdje mi to pade na pamet. Uglavnom eto tako šta ja znam, mislim puno normalnih ljudi u vojsci, razumiješ, bar u tom dijelu. I bili su lokalci koji su nas ono prezirali, mi smo bili gradska djeca i ništa ne radimo, tako eto.

Danijela: A ti znaš, svjestan si tog, 'ajmo reć' stereotipa nekog, neko misli da je stereotip neko ne, da su svi Srbi četnici?

Dragan: Pa dobro, ne znam kažem ti. Danijela: Kako bi se ti spram toga odredio? Da nije bila recimo... Dragan: Ne znam prvo šta bi definicija bila toga? Ajd mogu l' ajd gledat' kroz ovu neku današnju definiciju onaj koji je je l' napad'o, podržav'o ideju bojim se da je tu puno veći procenat ljudi. Jer u to vrijeme u Banjaluci ja nisam baš čuo puno kritike na račun ovog.. ovaj protjerivanja znaš ono. Nisam osjeć'o to uopšte ono bila je dominantna priča "mi" "oni" i gotovo. Nije bilo samokritike nikakve, niti, mislim pogotovo ne slobodnih medija je l'. Ono što ja opet kažem, vrijeme ako dođe il' naša borba nekim čudom kasnije. I to rade, Srajevo..na HRT-u motriš al' to je drugačije. Šta si ti mog'o čut', shvataš. U tom momentu.

Danijela: I de mi za taj Grabež ispričaj da.. To si mi...

Dragan: Da to sam kren'o i stao. Dakle ovaj, i.. ovaj skoro.. Danijela: Pečat taj. Dragan: Stupim ja u tu studentsku brigade i opet ja.. idem na Manjaču čo'eče. Danijela: Suđena ti je Manjača. Dragan: Al' sad sam ja lafo vojnik i ja se napio čoječe, razvaljen ono otkino totalno. Nije ni bitno. Uglavnom tu je ovaj.. moj bataljon, idemo mi u Teslić to je jedno 300 ljudi a ostatak od hiljadu kao ostaje tu na Manjači. Danijela: Kol'ko je vas tu? Hiljadu? Dragan: Hiljadu ljudi sigurno, 'nači 700. Pritom najviše mojih prijatelja u toj a ja 'vamo sa nekim ljudima.. Ključ 'vamo tamo, al' ima i tu dobrih ljudi. Mi odemo u Teslić, nama bio rokenrol dvije sedmice, to je bio, grad nekako bio, sjećam se dvije djevojke Sanela, Mirela znaš nekako nije bilo tol'ko stega opet za mali grad. Slušali se Partibrejkersi u onom gore hotelu "Hercegovina". U neko doba oni su htjeli da pridruže toj nekoj tesličkoj saš' ti tu na rov je l'. Ode čovjek pobunu napravio, seljaci iz Ključa. Danijela: Da.. Dragan: Nećemo.. Danijela: S Teslićanima. Dragan: Nećemo s vama mi kao lallaa. Nećete- nećemo. E dobro idete na Bihać sad kod ostatka. Danijela: A joooj. Dragan: Čovječe mi došli. I sad krenemo mi tu. E sjećam se taman mi rođendan bio ja izađem pet dana ono dezertiram. Danijela: Ti samo klisaš, ti samo gledaš da uhvatiš.. (40:29 – oboje se smiju). Dragan: Ja sam čovječe kako me pusti znaš samo furno. A mislim da sam im'o nekog dopusta čak. Danijela: Ma da, da, da. I šta vi za Bihać sad? Dragan: I sad idem ja za Bihać, 'vamo ekipa čeka već budale, kuha se trava, našli su trave srećom bili smo preko zime silne. Danijela: Kuha

se trava? Dragan: Ma da, daaa. Ono našli su neku muški cvijet ludilo ne radi (40:50 – smijeh) al' kuha se tu čaj. Jedno pet, šest ljudi. I tako im'o sam taj *bejs* srećom, kažem ti. U međuvremenu ljudi je izginulo na obe strane. I u neko doba sam ja.. ta linija tu nešto odem ja tu, dođem. Znam grad sa druge strane odeš, vidiš onu stranu.

Danijela: Dokle ste došli? Gdje gdje ste vi bili?

Dragan: Sjećam se put ka Ripču. Danijela: Ripču, mhm. Dragan: Sjećam se Breza, kafić neki. Danijela: Kafić, moguće. Dragan: E tu, on je sav razoren tu smo hodali po tome, benzinske pumpe.

Danijela: To je '94. Još uvijek?

Dragan: To je '94. Danijela: Pa meni je familija bila u Ripču. Dragan: Pa da, daa. Danijela: Buraz moj koji je pogin'o od tetke on je bio u Ripču. Dragan: 'nači totalno. Danijela: Pritoka nije.. Dragan: Pazi, znači osjećaj Mad Max filmova. Danijela: Jest'. Dragan: Upravo, totalno. Znači slom ono ludila. Opet kažem s druge strane nit' ti vidiš ko je, nit' kontaš. Nešto smo se tu vrti'li i onda su nas na Grabež neko vrijeme i tu smo srećom tri dana samo, shvataš.

Danijela: Kako je to izgledalo?

Dragan: Negdje sam ja u pozadini up'o znaš. Srećom sam ja bio u nekoj inžinjeriji. Danijela: To veliko ratište bilo? Dragan: Ma jašta je, totalno. Samo kažem ti mi smo bili relativno kratko da bi vidi'li. I tad je primirje nastupilo. Bila je ofanziva Armije pa su Srbi vratili. Odjednom je neka kao zatišje. I tu ta studentska brigada dolazi jedan od incidenata glavnih, kol'ko sam ja čuo od ovih gore ljudi da je Mladić dolazio na liniju. I kao kad su se ljudi vraćali sa linije ovi djeca, ovi studenti je l', da im je rek'o: "Ajde bre idi tamo u napad". I da su tu krenuli neki totalni sulud juriš i da je dva č'o'eka.. da tu poginuli, mladi shvataš. Ajd sad da ne bude rekla- kazala, al' to ti možda može neko bolje potvrdit'.

Danijela: Da, da, da, da. I ti su mladi, kol'ko je njih izginulo tad? Dragan: Šta? Danijela: Kol'ko je tih studenata mladih izginulo tad?

Dragan: Ja mislim u tom čitavom, nervozi toj jer to su vodili profesori č'o'eče, znaš ti kakvo je to rasulo gore, bez komandi bez ičega, znaš. Jedno sedam, devet ljudi, možda griješim.

Danijela: Profesori univerzitetski oni su bili povučeni kao?

Dragan: Oni su bili povučeni, oni su birali te jedinice. Ne znam da l' je i Poplašen, ne sjećam se iz tog vremena ni ko je on bio ni šta, znaš. Danijela: Čovječe. Dragan: Ma suluda operacija. Danijela: Ljudi koji ne znaju ništa. Dragan: Ma nemaju apsolutno pojma niočemu. Znaš kakav je... Onda su nas poslali na Bosansku Otoku č'o'eče. Mi ulazimo u liniju, noću. Ovi frajeri napustili

znači koji su bili. Grad je podjeljen, samo rijeka dijeli i u kućama se stražari. Ovi napustili i otišli čovječe. I mi ih srećemo, dolazimo na liniju nema nijednog čo'eka. Danijela: Šta je već bježanija kren'la? Dragan: Ne, ne, oni su sto dana bili, njima dokurčilo. Čuli mi dolazimo samo se ljudi.. Danijela: I otišli. Dragan: Ne mogu ljudi bolan više. I ti sad dolaziš po nekom ledu ja se ujutro probudio znači grad podjeljen u biti je l' rijekom. A ideš na vodu, imaš zavjese, ormare, nadrealno totalno. Pored pruga u snijegu. Znaš to mi je baš ono eto, volio bi das am im'o tu kameru. Danijela: Znači a ima l' života tu iza, vidiš ti išta? Dragan: Ne vidiš, ni ovamo nema života ni 'vamo života. Samo imaju neke jedince govore ti nemoj pušit' na straži, maznuće te ljudi. Danijela: Da, vidjeće te. Dragan: Da, vidjeće te, ne'a šta, shvataš. I tu smo bili jedno deset dana. Tu je isto bilo onako malo baš. Srećom nikakvog fajta nije bilo, shvataš.

Danijela: Da, da, da. De mi reci ovaj... Dragan: I tu se sjećam ono Radovan Karadžić odlučio da studente pomiluje. Tu negdje 11. januara i on nas pusti i onda sam ja dva mjeseca nakon toga u Beograd ot'šo. U međuvremenu su mi poslali poziv da dođem u 16. brigadu (44: 38- smijeh) *ciao ragazzi*.

Danijela: Vidimo se. I ti si tad oti'šo u Beograd?

Dragan: Tad sam ot'šo u Beograd, bio kod starog jedno dva mjeseca. Pa ot'šo u Budvu to čet'ri. Pa se vratio opet u Novi Sad.

Danijela: Šta si radio nešto dole?

Dragan: Radio dole na parkingu. Danijela: Na parkingu, aha. Dragan: U Budivi, aha. Tu bila lova mi super. Im'o ono mislim znaš, dobra lova i bakšiš i devize. Danijela: Kako si doš'o do tog posla u Budvi? Dragan: Već je bilo par ljudi dole. Danijela: Aha. Oni su dakle svi otišli, ta neka ekipica kao Crna Gora nešto šema da rade? I kao da te zadnje dane rata.. niste vi znali 'oće l' rat završit' tad u novembru il' kakva je bila '95.? Mislim, kol'ko će rat da traje uopšte?

Dragan: Nije to niko nije to. To je takav nedogled bio, 'naš. Niko to nije stvarno više vjerov'o jer je tol'ko bilo tih lafo mirovnih pregovora, znaš. Sve je to besmisleno bilo.

Danijela: Mhm. I šta si ti očekiv'o ono.. mislim dobro, ti si dole bio to ljeto i šta još nešto malo jeseni i onda je primirje, u stvari onda je Dejton potpisan u novembru? Dragan: Govoriš za Srbiju je l'? Danijela: Za Srbiju, ja. Taj tvoj period '95. mhm. Dragan: Ne, ne, ne. Saću ti reć'znači to sam bio u Crnoj Gori smo bili u Budvi. Živimo super, bilo prijatelji ajd u kafanu aj 'vamo. Opet mlad. Danijela: More. Dragan: More, da bolan ljudi iz Banjaluke, svakakvih ljudi sam sreo. I onda kako je doš'o kraj sezone skontamo da moramo dalje. Ja odem u Novi Sad. Tu bio dva mjeseca, tu mi frka za pos'o, sve one pare sjebem. Danijela: Kakve pare? Dragan: U mjesecu.. Pa što sam uštedio. Danijela: Zaradio. Dragan: Aha. A u međuvremenu se desi još jedna jebena stvar, ovaj.. uhapse me, kontaš u Beogradu. Danijela: A jooj. Dragan: Uhapse me al' ja i Robi uspjemmo im

pobjeć', preko Drine plivali i tako dalje.. (46:17 – smijeh). Danijela: Čovječe! (zaprepašteno) kako to jebote? (46:22- oboje se dugo smiju) A joj priče čovječe. Dragan: Ovo je priča od.. 'naš ono puno ljudi sam pričo al' volim je negdje ispričat' kol'ko je nevjerovatna ovaj... Znači to je sad septembar '95. i dalje je beznađe je l', ne'am ni para, ni.. gdje ću u pičku mater'nu. (46:42 do 46:46 – nerazumljivo)... pocrnio, more, gotiva. Nit' mi se ide, reko odo' ja u Ameriku. Odo.. imam ja još, jebiga ti sa 150 maraka u džepu buraz, 200 lupam odleti. K'o da to probam, bar da imam sad nešto. I dođem kod Robija i kod ovog Peđe i sad pije se tu pet dana, prolupava. I šesti dan fakat ja odem "ajmo popit' kafu", kao u Beograd malo. Jedan popodne, tipično bosanska furka, 1 i 45 kaže Robi : "Ajmo buraz". Reko stani da popijem kafu. 'naš opet ova... 'naš ajmo lagano. U roku od jedno se'am minuta ovako samo iza ugla drot je'an u civilu je'an i za naš sto. Tras! Danijela: Kako su vas nanjušili bogte?! Dragan: Pa zamisli čoječe e. "Momci, dokumenta!" Ja pokaza ovom jednom Banjaluka, ovaj pogleda ok. Ovaj drugi uze ka'e: "Pođite sa mnom". Reko molim vas šta vi, reko otac mi je ovdje vojno lice.. Ka'e : "Što nemate vojna dokumenta", kao RS? A misli to bolan, druga država. "Pođite s nama", kontaš. Nas trojica znači, Robi Travar, znaš kao ne ispade da je Srbin *supposed* i Peđa Subašić al' Peđi otac Muharem. Peđu ostave, srećom. A dva druga momka koja su sjedila u bašti, takođe polaze s nama, izvini, jer su iz Travnika i Zenice, lupam razumiješ. I čovječe i onda ne znam ni ja.. (48:24 – ulazak osobe u prostoriju, prekid intervjuja)

Danijela: (48:28 – neformalni razgovor) Ti nekako najplastičnije, nekako smo ono ajd i generacija, znamo se, nikad te ovo nisam pitala čovječe ono.. ne'am pojma za ove priče tvoje a super su. Znači tako su mi plastične, najbliže su mi možda zbog godina i generacijskog tog nekog. Dragan: Ma ne znam. Ja sam isto im'o tad neku strašnu potrebu možda i tad' da pišem. Žao o mi što nisam 'naš. A ne znam imaš li zaista objektivnih zapisa tog vremena. U to vrijeme ti bio recimo Najko u gradu. Ne znam jesi li ikad čula za njega? Najko, on je stari hipos. Sjećam se od tih ljudi, piješ vino s njima onda odu u Švedsku. A oni su legende grada. Najviše ih živi tu po centru. Znaš njegove ratne poezije...

Danijela: De mi reci ovaj... Šta bi vas pokupiše to '95. i u zatvor i gdje su vas?

Dragan: Dakle, nas su maznuli u Beogradu i idemo prvo u policijsku stanicu. I hajde skidaj odmah pertle, ona zna ovu priču (osoba koja je ušla u prostoriju gdje se snima razgovor), kaiše skidaj, nećete tu, 'ajmo iduću, mi u iduću. I sad to je neka kasarna, mi smo u kasarni i sad ja vidim kroz WC bi se moglo pobjeći, nas dvojica već računamo kako ćemo pobjeći, nema tu nijednog upitnika. A buraz, šta treba nam osam metara do žice ako nas uhvati murija đe ću. Danijela: Ja. Dragan: I mi odlučimo da to ne uradimo. Mi 'vamo, neki frajer komandir kao to oko skupljanja našeg kaže ovako: "Srpstvo mora da se brani", k'o Voja Šešelj. Kako smo završili, Robi i ja imali duže kose, ovako njene dužine. Kaže on nama: "Jeste vi neka rok grupa", kao (50:11 – svi se smiju). Znaš to je smijeh. I ispalo je da je frajer negdje tamo iz Bosanskog Novog gdje gori

zemlja i on nama govori srpstvo mora da se brani ima državljanstvo Srbije a ti ga nemaš *fuck off*, ideš u mašinu. I sad voze nas četvoricu iz Beograda u Sremsku Mitrovicu sabirni centar u Vatrogasnom domu. Tu će sad ostatak družine doć'. I usput ja imam 200 maraka tih zadnjih njemackih što sam zaradio u Crnoj Gori i nudim ovima, ljudi dajte stipu nas ono sve četvoricu. I ovi momci i njih da oslobode. Kaže ovaj: "Brate ne možemo to moram potpisat' da sam vas pred'o." I mi smo došli u taj Vatrogasni dom i to ti je jedna učionica i tu ti je bilo deset ljudi pa nas dvojica, dvan'est. Ko su ljudi, to su u stvari Srbi iz Hrvatske koje Srbija sad klepa na osnovu adresa Crvenog krsta i pravi nove jedinice janjičare, vraća ih u Bosnu, shvataš. Danijela: To smišljeno? Dragan: Smišljeno, pa da, ne'a tu šta. Mi smo, nas zakačilo taj dan. I sad smo mi dio te družine, ustvari to se dešava već, saznaćemo mi to. U stvari ja sam znao da već Arkan ljude mariše. I mi saznajemo da ćemo ić' kod Arkana u Janju, to je najnoviji kamp gdje prevaspitava dezertere, shvataš. Znači to je pitanje ili-ili. I sad u toj učionici je, tokom noći je tu trideset ljudi, onako prave zatvorske priče neki su budale totalne nacionalisti, neki su nevini i igra se karata tu bela. A mi igramo karata samo zato ne bi l' upratili da ovaj stražar negdje ode da pobjegnemo kroz prozor ima. Znači mi smo izračunali, treba nam minut, otvorimo i odma' nam je žica tu. Sad mi kao to ćemo uradit'. Međutim frajer cijelu noć nije odvojio pogleda ovako u učionici, 'vako čita novine pa pogleda, čita, i to traje do jedno pet uj'tru. U pet uj'tru izlazite vani hop cup u bus ka'e frajer, ka'e ko pokuša bježat' da idete nazad u Bosnu imamo naređenje da pucamo (52:12 – smijeh). 'Nači tako ono, na momente je bilo ono jebaće vam Arkan majku do, s druge, strane ovih Srba zatočenih sad već kao jebaćemo vam majku i djecu kao sve živo. Znaš ono, užas. Elem, mi znamo da moramo, kako tako probat' pobjeć'. Krene bus uj'tru u pet sati svi slobodni idu djevojke u nekim lijepim manitilima, pekarke u školu, Romi idu guraju, svi dobri, svima fino samo mi idemo negdje znaš ono.. Danijela: Da, da, da, da. Dragan: Ćemo ljudi osam ujutru kol'ko je već bilo.. Danijela: Pješke vi idete? Dragan: Ne, ne, ne. Sad je autobus, deport. Idemo mi i Bijeljinu. Danijela: Kojim autobusom, specijalnim il'? Dragan: Specijalnim, za nas, da. Danijela: Da, da. Dragan: I onda smo prešli to 'vamo u Bijeljinu. I došli u Bijeljinu smrtovnica na svakom koraku, ludilo totalno. I sad ja pokušavam shvatit' kol'ko ima od Bijeljine do Janje. Znam da je.. U busu nastaje priča tih čuvara koji su u RS ušli i sve je to opuštenije "ajd ljudi staćemo vam da kupite pivo i to". Ja sad il' nikad. Buraz kad upadnemo doviđenja, prijatno. Duge kose, bolan Arkan eeej. I sad ja 'vako kontam, ove uz Savu sve kuće shvataš, dvorište je nazad u tim kućama, nije k'o u Bosni naprijed. I sad ja 'vako Drinu, znači ako je ovo kuća, radnja je naprijed a nazad je dvorište. Znači onog trenutka kad oni stanu, autobus će stat' ispred, razumiješ me.. i oni će mislit' tu je, je l' straža ovdje je radnja i mi uđemo unutra, mi smo već u kući. Danijela: Da. Dragan: I hop cup do zatvora, nema ovdje cigara, nema piva, reko najebali smo, neće nam ni stat'. Kad evo ovaj ovdje. Dešava se savršena situacija. Muriya, dakle, ostaje ispred, kupila se piva, ljudi ušli ovako, to je prostor k'o ovaj sad ovdje. Sad raja navire odavde i tu je šank, tu su pive, zove se mama, tata a ovdje su vrata ka ostatku kuće. Mi tu gužvu iskoristimo, samo tup na slobodi. Danijela: I? Dragan: U kuću. Danijela: A šta nosite, vi ste u civilu? Dragan: Svi smo u

civilu. Znači ovdje.. mi smo ušli odavde, murija je tamo. Danijela: Dobro. Dragan: Ovaj prodaje ovdje, ja reko ode ja 'vamo. Znači k'o da ja sam to sanj'o. Sad ja dolazim, ulazim u to, on za mnom. Mi u dvorištu a dvorište pet metara cigla 'vako čoječe ja ne mogu.. nemoš je preskočit'. Danijela: Čovječe, ajme. Dragan: (54:37 – smijeh) Timvra se ja ovdje, reko Robi samo da vidim šta je ovdje. Mama, tata, cigare i pivo. Ja kupim još cigare, Ronhil. Kako sam kreno nazad, skontam mali jedan iz Zadra je bio, kao "mogu l' i ja", ma 'ajd buraz i nas tri. I ja se vratim kaže Robi, kaže "buraz naš'o sam izlaz". Šta je izlaz, kao neki WC, veš mašina i ovakav prozor. Danijela: Aha. Dragan: Otvorili i samo tup. I sad smo mi sad mi bježimo.. Danijela: Dargane, moš' doći zbog, izvini. Dragan: Dakle, sad smo mi iskočili iz kuće i murija ostala je l'. Mi sad trčimo ovako, murija ostala ovdje, (55:17 – nerazumljivo). I sad jedino što ti je u glavi u tom momentu, nikad ja nisam razmišlj'o o tome, sad mi je reko samo pravo ideš, što dalje, shvataš. Ništa ovo nekako nam je to bio film znači što dalje znaš ono napraviti' vremena i to. Međutim kako smo mi trčali, mi smo naišli recimo na ove kupine, razumiješ (55:33 – Danijela se smije), al' to 300 sa 500 metara. Mi smo kroz to prošli č'o'eče izbodeni, nema ono adrenalin samo kuuuuu, razumiješ. Danijela: I čekaj neće ovi prvo provaliti' da ste vi pobjegli? Dragan: Ne, mi smo htjeli da, samo da napravimo što više vremena i kad provable. Danijela: Da, dad a imate. Dragan: Jebiga petn'st dav'es minuta, mi smo već negdje pet kilometara, pa ćemo se mi lako tu ušuškati'. Nekako nam je to bio film? Danijela: I kud vi idete? Dragan: Sad.. ne'amo pojma č'o'eče, mi trčimo totalno samo pra'o, dakle. Ne'amo 'opšte, idemo to pa srušene kuće, u stvari to je l' muslimanske, bošnjačke. I hop-cup i do rijeke dođosmo. Reko ovo je Drina buraz ne'a šta tako ja kontam je l'. I ti neka baka ide još č'o'eče, ugleda nas 'naš mi ludi, to je 'nači u 10 uj'tru, pola 10. I gle'amo 'vako rijeku, znaš povel'ka, recimo k'o dva Vrbasa ja sam kont'o al' relativno je plitko u tom. Danijela: Koje je godišnje doba, izvini? Dragan: Kraj septembra. E sad ja kontam, ok ako ćemo mi plivati' tu rijeku a oni nas u Srbiji klepili jebo zajebano samo će zovnut' ovi pobjegli jebiga, shvataš... Danijela: Ma ja. Dragan: Ipak mi u tom ludilu svom, reko 'ajmo, odma' idemo plivati', 'naš. Znači tol'ko je samo što dalje. Valjda strah, valjda, nemam pojma to nam je bilo nekako najlakše. I ja zasučem nogavice i skontam ić'u do riječnog ostrva da bi skratili za trećinu čitavu. Danijela: Tako je. Dragan: To je jedini način da je pređeš. Ma reko može se pregazit. Joj kad me povuče rijeka du du du i skonta ja, ako me ono odvuče napola, gotov sam. Zaplivam i izvučem se. A Robi moj drug, kao ono.. ma mis'im izvadio jaknu, skida, bijele gaćice ostavio samo na sebi (57:11 – Danijela se smije). I sad će on onako kao da pliva da se ne pokvasi, duša moja draga. I kren'o on ja kontam reko samo znaš ono... Danijela: Odnijeće ga. Dragan: Odnijeće ga i ne samo to ne'am ni ja više snage bolan, trčimo mi, nisam spav'o, nismo jeli dva dana. Shvataš, već si ti..al' jebiga znaš ono valja se izvući. I kerene on ck ck ck, onako znaš sa naočalama.. međutim ono mu se skvasi sve (57:34 – Danijela se smije). Jebiga povuklo ga, dobar plan. Reko ajmo Robi dalje do WC-a, al' ne mogu tako 'na kad pritisne u WC, ne mogu ne'a šanse. Reko bog te jebo, šta ću sad. 'Naš ni nazad.. Danijela: Gdje ćeš.. Dragan: Reko ajmo se mi na ostrvo uštekat'. I mi smo tu, ja cigara on : "Eee kao znaš.." Danijela: Nisu pokvašene cigare?

Dragan: A? Danijela: Nisu pokvašene cigare? Dragan: Jesu bolan, sad mi njih sušuckamo (57: 58 – oboje se smiju). Hladno je čovječe, znaš ono, jest' topal' dan neki onoj jesenji al' ti si mokar, shvataš. Joj tako nas tu brije. U roku od jedno deset minuta, mi se malo utripovali. Šta ako je baba javila, da l' nas je neko vidio 'naš. Bilo je te paranoje malo. Međutim kako je vrijeme odmicalo, prošlo tri sata. Reko slušaj Robi: "Nećemo mi bezveze riskirati. Ajmo mi sačekat' sumrak pa ćemo vijdet' onda", kontaš. Sad je suv, valjda neće neko prijavit'. I sad mi super, pripremamo se mi tu. Sve hladnije i hladnije, rijeka tu brije. Ajmo buraz! Kren'li mi, kakva je ovo voda u pičku materinu? Mi skontamo mi hidroelektrana bolan čo'če.. Danijela: Jaoooo. Dragan: Sad je rijeka puta tri. Ovako Robi: "Caree šta ćemo sad?" (58:49 – oboje se grohotom smiju) Reko buraz naberi ima onih klobuh 'naš ima onih, štaš drugo.. To je tol'ko neudobno bilo.. Danijela: A šta ste stavili, šta? Dragan: Ma one listove, one vel'ke, znaš kako se zo.. klobuh. 'Naš to je jedino što si ti mo'go kao pravit' neki krevet sebi da se ušuškaš. Danijela: Aha, aha, aha. Dragan: Da napraviš neki dušek. Vraga znači, tol'ko smo se smrzli, tol'ko je bilo neudobno da je to strašno. I sad ide otprilike priča.. Ja njega grijem dvije minute, njemu najljepše na svijetu a ja umirem, shvataš. I mi smo cijelu noć hop-cup jedan drugog. Danijela: Grijali se. (59:20 – oboje se smiju), topla braća. Dragan: Topla.. a ne'a tu 'nači to je totalna survaja. Danijela: Joj čovječe... Dragan: Joj sanjamo mi, plače, jaučemo (59:28 – smijeh). Sami na svijetu 'naš. Ne'a mobilnih, kontamo "vidi lete tamo ovi avioni", reko: "Mora bit' Srbija tamo jebiga." Danijela: A vi hoćete u Srbiju il' Bosnu, gdje ćete? Dragan: Ma u Srbiju, samo da pobjegnemo od ovih budala (59:40 – oboje se grohotom smiju). Mada i ovamo nam je isti klinac bio. I čovječe svanu negdje oko pola pet, pet. Baš nekako rano je svan'lo. I sunce ogrija ono 'naš, k'o da je Bog ono... Opet nama valja drugi dio, čo'če ja sam u nekom polu snu bio da će neko od moje raje doći čamcem po nas (59:59 – oboje se smiju). Danijela: Je l' ti haluciniraš? Dragana: Haluciniram čo'če, da. Tripam a matere mi. I ovaj i jutro i nekako mi se tu čo'eče. Joj drugi dio rijeke, 'naš kako je opasan, jedva isto nekako, odjeća. Uхватili sad 'vamo fino, sad smo prešli u Srbiju. Opet se sušimo, 'naš ono, markice svoje. Kad nailazi ribar neki kao ovaj govori: " O dobar dan gdje je ovdje za Loznicu." Kaže ovaj: "Aaa pobegulje", kao ono.. Danijela: Pobegulje (1:00:29- gorohotom se smije). Dragan: Pobegulje kaže al' se mene to ne tiče, evo momci 'vamo iza i ode on u ribu. "Fala buraz" ja se sjećam Rob i ja duge kose (1:00:36 – smijeh), ono k'o Dorsi, *Riders on the Storm*, majke mi. I ovaj došli do kafane, sa tih mojih 200 markica žalosnih. Danijela: Natopljenih (1:00:46 – oboje se smiju). Dragan: Natopljenih i osušenih, ispeglanih ono kosa. Reko daj nam sve brate, hrane, piva... E da otišli u Loznicu, uzeli bus do Novog Sada, otiš'o kod Jadranke i Marine ovih, Ace Markovića žena, sa njima živio tad. Kao što se ne javite. Ja ono (1:01:05 – smijeh), rek'o napravi nam kafu. A tako u tom'. I onda sam.. fakat ta ekipa koja je bila u Srbiji svi smo se pazili opasno. Završio je rat i već je meni tad bilo 'naš ono kuća me počela vuć'. Sjećam se kad je ono Dejton ono proglašen, ja bio od ovaj bake kod starog u Valjevu u Srbiji. Milošević ono Srbija je pobjednica i to. Al' eto kažem ti, trebalo je jedno dva tri mjeseca da ljudi povjerujuju 'opšte da je stao rat. 'Naš još uvijek je bilo, ponovo će.

Danijela: I sad ono povratak u Banjaluku, šta se otvara? Kakva je priča?

Dragan: Pa ništa ovaj, to ti je slučajno upoznam neke ljude počnem se malo novinarstvom baviti, odma' '96. tu sam Gogu Katanu upozno naprimejer prvo. Ona mi je puno pomogla inače u životu. Pa sam otiš'o na BBC školu ovdje dva mjeseca, to mi je onako profesionalno najznačanija stvar koju sam ja nekako stek'o u smislu ovaj.. znaš ono poštenog novinarstva. Danijela: Mhm. Dragan: Kako ti stvari prezentuješ, kako ih pakuješ i tako dalje. A u to vrijeme i ovaj grad sam upozno i oduvijek bio zadivljen da nikad nijedan problem nisam imao neki nacionalni, neki.. Danijela: U Sarajevu? Dragan: Nikad ja to nisam doživio ovdje, majke mi. Možda neko ti iza leđa al' u svakom životu može. Al' kažem ti.. mislim spoznaja da si doš'o u grad nakon deset mjeseci živiš u gradu, 11 i po, ovdje je ljudi ipak ubijeno. Danijela: Mhm. Ipak je to neka širina, sjećam se slavio ovdje 23. rođendan, ovaj.. policijski sat jebote, razumiješ. I nas frajer vozi u pola 12 jer smo raja, 15 ljudi ti dođe, duva se džoint, pije se, razumiješ. Danijela: Tako da si sa Sarajevom im'o klik odma'. Dragan: Odma' klik, aha. I sad on.. čudno mi, kad sam razmišlj'o o povratku u Bosnu, sad iz Australije, prije meni bilo Sarajevo nego Banjaluka, ne znam zašto.

Danijela: Mmm. Pa čekaj kako odlaziš u Australiju? Jesi tad?

Dragan: To je privatno. Ovo sam sad. Danijela: Da, da, privatno. Aha. Dragan: Ma ja. To je 2006. to je u vrijeme jebiga već sam bio ono u "60 minuta" do zasićenja nekog. Onda sam.. Danijela: Ti si radio na "60 minuta"? Dragan: Aha. Im'o sam još neko privatno ono bio sam sa jednom djevojkom koja je poginula. To me razorilo i onda 'naš.. Sanja mi se desila tu i negdje sam osjetio da mi je vrijeme za bijeg daleko. Danijela: Mhm, mhm, mhm. Dragan: I tako to ti je to bilo. "60 minuta" sam radio tri god'ne. Od početka do eto.. Danijela: To je koji period? 2000... Dragan: 2003. do 2006. U septembru sam ja ot'šo. Možda sam zadnji report možda negdje u junu uradio. Danijela: I tad si bio Banjalučki dopisnik? Dragan: Dopisnik, aha. Ja sam ono.. od prve emisije bili Damir, ja i Bakir. E sad Damir.. Bakir je uvijek bio onako onaj... mislim haj' sad ovo je privatno. Danijela: Ma da, da ne moraš. Dragan: Da ne idemo u to.

Danijela: De mi reci ovako. Taj period neki poslije rata '95. šesta, sedma, osma.. Kako ga ti vidiš? Je l' vidiš kao neki napredak? Je l' vidiš da se to negdje i dalje.. Mislim evo kad govoriš o toj Banjaluci neposredno poslije rata.. Dragan: Da. Danijela: Kakav je život? Kako si se ti konektovao, posao, jesi htio ostajat' u Banjaluci? Jesi...

Dragan: Sad ću ti reći.. Nakon tog povratka iz Srbije znači počeo sam neku egzistenciju ostvarivat' konačno. Kažem ti i dalje brat nije radio, znači on na fakultetu, im'o sam i tu vrstu prtiska, opet da familiju štitim. I stara je radila ja mislim čak te godine da je ona već dobila otkaz... '06, '07, Konzum. Danijela: Aha. Dragan: U stvari ova banda.. ova iz Prnjavora, kako se zove.. Dušanić. Oni su to oteli i žena ot'šla u prijeveremenu penziju. Danijela: Čo'eće. Dragan:

Znaš, to je ta fora i ako je u ratu radila i.. Danijela: Ko je godišće majka? Dragan: Aaaa...Ljuba je '39., 1939. Danijela: '39. da, da, da. Dragan: Vidjela si je neki dan. Danijela: Da, vidjela sam. Dragan: Ma onako strašna znaš ono borac, poštena mislim baš žena onog vremena. Danijela: Ja, ja. Dragan: Znaš naših roditelja, pravda i to.. Danijela: Tako je. Dragan: Kažem ti zamisli tu njenu žrtvu u ratu nas dvojica u totalnom...

Danijela: Je l' tebi bilo dobro poslije rata? Il' si ono i dalje imao?...

Dragan: Pa jeb.. nisam im'o više taj grč. Ja kad sam se vratio u martu '96. Stranci su već uzeli malo tu 'naš furseta. Ti si mog'o reć' šta me briga dezertir'o sam to su moji stavovi u životu *fuck off*, razumiješ. Što već u ratu ni.. 'naš. I tu mi se otvorila jedna široka lepeza slobode, ipak, znaš. Onda smo mi počeli putovat' to 'vamo pa mediji pa ne znam ni ja znaš. Još uvijek je bilo *hard core* po pitanju desnice u RS-u, znaš pogotovo to Brčko i ti.. Brčko pa ne znam ni ja znaš onda je bilo Biljana Plavšić pa Karadžić.

Danijela: Kakva je u Banjaluci bila ta neka raja iz "Mister X-a", tvoja neka? Mislim kakvih je tu bilo? To je tvoje okruženje neko, neko urbano, Banjalučko?

Dragan: Pa dobro to.. To je možda kasnije došlo. S tim ljudima sam ja recimo od '03., '04. Al' ne znam po gradu, ono što je.. Danijela: 2003., 2004. misliš? Dragan: Da. Danijela: Ti tvoji prijatelji, ta ekipa neka s kojom sam te viđala po gradu, onaj.. je l'? Dragan: Pa ne znam, znaš šta jedan dio ljudi je svjestan onoga znaš svako, možda se neki ljudi.. hmh. Danijela: Jesi im'o neprijatnosti u Banjaluci zbog svojih stavova drugim riječima? Il' je raja ta bila da kažem na tvojoj strani? Dragan: Pa mislim znaš šta... I u ratu se mnogi ljudi vjerovatno nisu slagali sa mnom al' su poštovali to. Čak i oni koji su bili možda malo desnije i tako dalje, shvataš. Nisam im'o ti' direktnih kritika, ne znam. A u razgovorima obično sam ja prvi iskak'o oni su mene uvijek vidjeli znaš kao eee Sarajevo ovo, ono. 'Naš jer ljudi 'naš nisu htjeli osnovne stvari da sagledaju. Onoga što je njihova strana učinila ili... znaš. Danijela: Taj neki minimum.. Dragan: Ma ja znaš. Imam jednog prijatelja neću ga ni imenovat' znaš.. On dođe nakon rata u Sarajevo "ee kao nema vode guzicu vodom brišu." Znaš ono ti meni komentari zlobe ljudske..da ti pomisliš brate ko je 'volko najebo za tri godine, izrov'o svaki komad. Jesi ti svjestan da ljudi idu, evo ovdje ima recimo konkretno bunar koji su ljudi iskopali da ljudi ne bi išli da ih neko ne poubija, znaš kol'ko je života ovo spasilo, shvataš. Evo ga č'o'eg ga obnovio, šest metara zakopali i... 'Naš ono nije mi jasna ta ljudska, 'nači ono samo, samokritičnost je li.. kritika na vlast. Obično ti ljudi koji su meni tako govorili kako ja idem kod balija, danas su ostali u Banjaluci sjeban i 'naš ono... Danijela: Mhm. Dragan: Nekim vlastitim životima i vjerovatno sami sebe neće da priznaju u čemu je greška, kontaš. Ono da su oni zapravo podržavanjem, klimanjem glavom i dan, danas negdje kao veličaš ti RS. Ma ok, šta nam je dobro k'o društvu? Ajd kao vidite muslimane i Hrvate. Pa vidi svoj život, vidi život svog djeteta jebote, zdravstveno, penziono..

Danijela: Mhm. Takve vrste kritike da l' ti čuješ u Banjaluci?

Dragan: Pa rijetko. Ne ono, pogotovo ne od ljudi ti nemo'š očekivat' od nekog ko je grizo to. Ko se fura na Ruse, ko.. razumiješ ono, šta ti očekuješ od njega da.. Njemu je kriv nekako cijeli svijet, ne znam ono.. Čini mi se sad, ovo kad sam bio. Nikad nisam vidio ovaj, recimo, veću despiraciju je l', nego ovaj put. I to od različitih ljudi, od frizerke koja mi je govorila da svi njeni prijatelji idu iz Banjaluke, prazan frizerski salon je l', kontaš. Pa do klinca 21 godina, '97 godišće koji govori "svi idu, meni je plata 180km", znaš ono. Nekako čini mi se da je sunovart sad, nekako ekonomski, novi val je.. Znaš kod nas je bilo nekako nakon rata tog k'o Edo Majka što pjeva ono kao " Pustite me u Ameriku", tog nekog sna. Al' čini mi se da je ovo baš neki očaj opasan.

Danijela: Mhm. Mhm. Ko je? Je l' ti bio neki dobar period u Banjaluci poslije rata? Možeš izdvojiti?

Dragan: Pa jest', mhm. Pa dobro, sama činjenica da sam počeo zarađivati, putovati... Meni je moja profesija i tad dobra bila. ATV, im'o sam prostora uvijek da se izborim znači za ono što sam ja smatr'o da je bitno. Iako sam radio u TV kući koja je onako uvijek klizila ka desno. Onda sam ot'šo u Hag to je k'o novinar, jedno tri mjeseca bio na super obuci. I srećom ovaj..ponudio mi "60 minuta" Bakir to mart '93. da sa njima radim. Danijela: Mart 2003. ? Dragan: Aaa, '03. pardon, mart 2003. i sjećam se radio prvi prilog, putujem sam vozom kontam gle ove gotive, 'naš. *Freelance* i tako smo radili naredne tri godine. Danijela: Mhm. Tad si živio sa majkom i dalje je l'? Dragan: Sa majkom, aha. I to mi je super period živim Sarajevo – Banja Luka ono intenzivno. Ovdje na montažu dolazio, iš'o u razne gradove, šta ja znam, putov'o. Nekako bilo je tu i lijepe slave i ponosa nekako na početku bilo je. Onda se sklizn'lo u žutilo i to je sve što imam dodat', znaš i malo i.. znaš.. i tako dalje i tako dalje.

Danijela: Ko su tvoji da kažem.. je l' vidiš neke svoje istomišljenike u BiH trenutno? Vidiš li ljudi s kojima možeš, misliš da je moguće nešto, vidiš neku lijevu, neku sivu možda misao?

Dragan: Ja ne znam. Znaš kako ja to nekako opet ne bi' kroz politiku. Al' bih znaš ono tako jednu neku širu ideju. Koja je bila na kraju krajeva pokret jebote, razumiješ. Od nekih osnovnih.. Mislim ako je išta greška ovih zadnjih protestai onoga što su poslije plenum i tako to, to se sve razvodnilo 'naš. Ne znam, ono, ključno pitanje opet i za tu ljevicu i za taj pokret jesmo l' mi politička stranka il' smo mi je l'... Danijela: Šta hoćemo na kraju krajeva? Dragan: Šta hoćemo i onda ne razumijem, pogotovo živim u ovom gradu, tu traje taj egoizam sa svih strana, znaš.. Nevjerovatno kol'ko ko društvo nemamo intelektualne snage da filterišemo ono, bar nas normalnih koji ovdje živimo. A vjerujem da nas živi bar 50, 60 posto, razumiješ. Ipak u neku ruku, zavisi kako ljude gledaš, samo mislim da se s ljudima mora radit'. Mora se radit' na zaštiti prava. Ljudi, mislim, ko "Siriza" 15 godina je dok nije ubijeno određeno stanovništvo da oni rade

u korist njih je l'. Dragan: To je velik posao. Dragan: Da! Bojim se da mi nemamo takve misli. Nemamo misli da kažemo ajmo smanjit' sa deset na tri kantona jer će nam to donjet' tol'ko bolnica i škola. Danijela: Tako je. Dragan: Već mi se znaš onaj.. Ja sam to ljudima rek'o ovdje, daj jebo ta rješenja. Da ovaj policajac osjeti da će imat' više para. Sve ostalo je tupljenje u prošlost nešto mi ono. Buraz mora se matematika napraviti' ko će ovu zemlju izvuć' iz krize i kako sa 'vol'kim dugom, shvataš. Znaš, jesmo l' mi već prodali državu ako ti kupuje, dobija ovaj pod kon.. znaš puno je tu.. Danijela: Da. Dragan: Puno je tu dupljih pitanja, ono. Bojim se da smo u kandžama banaka i određenih država, poput Kine već, Evropska Unija koja ti namjerno daje kredite koje ti ne's moć' plaćat' je l'. Danijela: Aha. Dragan: Visoke kamate i mislim da je idući korak, ovaj, privatizacija elektro sektora u roku od dvije god'ne. Najpre u RS-u jer kod Mile nema para u budžetu i tako dalje. Danijela: Aha. Dragan: Tako da smo ono *sold out* . Danijela: Da, otprilike, da da. Dragan: Ja mislim da bi na ta pitanja bukvalno rečeno BiH-a lijevica trebala dat' odgovor.

Danijela: Znači na pitanje ove nekakve, nakon privatizacija? Nakon...

Dragan: Ja, 'naš šta je život jebiga. Znaš, sve manje ti je lijekova javnih, je l' tako? U slučaju zbog duga, stalno kaplje. Prvo će se tu katovat' neće na njihovom sekjuritiju razumiješ. Znaš, ti imaš sad situaciju da Federacija ima 2, 6 milijardi a ima duga da plati milijardu tristo pedeset milona. Znači to je pola. A recimo u Srbiji to je dvije trećine. U Hrvatskoj 60 posto. To davi, shvataš. To odma' ne'a para za obrazovanje za.. shvataš. Danijela: Mmm. Dragan: Svi *public education*, pogledaj sad gdje smo. Ne znam ono.. ljudi dođu iz Brazila koji kažu da to nikad nisu vid'li. Danijela: Mmm. Dragan: Al' vidim da nam društvo i u tom pravcu klizi, mislim, i opet dolazimo do vrijednosti naših fakulteta. Danijela: Jeste, jeste. Dragan: Znaš, e to ti je moja..

Danijela: Ali, reci mi kako sad stojiš? Je l' ti vidiš zapravo, 'ajmo reći šta je ta neka nada u bolje sutra i ko to po tebi može? Ko su ti igrači? Rek'o si sam, ljudi odlaze, malo je... Kako vidiš svoju egzistenciju? Dobro ti si malo između prodično si Sarajevo...

Dragan: Pa dobro eto znaš... Relativno u dobroj firmi radim znaš. Onda nekako uspijevam da se tu skrpim. Skrpim i taj put. Država.. ne znam zemlja hajd' možemo i tako ne vidim apsolutno. 'Nači opet će ljudi pobjedit' isti najmanje čet'ri godine dobiti legitimitet da.. rasturaju. Znaš ono, nestvarno da do 2022. ti imaš Milorada Dodika ono posvađanog sa svakom 'naš. Čo'ek koji negira deficit, razumiješ, nije moguće. Te brojke će progutat' sve to, kontaš. Danijela: Mmm. Dragan: Loš penzioni fond, pa ne može manje radnika više penzionera i tako dalje. Mislim, milion je negativnih faktora i...

Danijela: Al' ljudi odlaze i sad je kaže penzionerima nikad nije bilo bolje i najveća stopa, najmanja stopa nezaposlenosti u 17 godina. Kako tumačiš te stvari?

Dragan: Ma joj to...To ti imaš sad.. statistikom sve na svijetu možeš uradit' mislim... Danijela: Da. Mmm. Dragan: Ne znam, kažem ti.. To nekako valjda, ovaj zemlja, neće ona sad znaš.. trebaće vremena i ta prava propast ona će da klizi, a klizi i ovako kako vidimo sve više. Danijela: Pa klizi, klizi.. Dragan: Pa klizi sve manje djece se rađa, sve više ovih maladih kojih ima sve manje i odoše oni i tako to. Kažem ti ovaj dječak u taksiju mi je najbolji, divno dijete, kaže meni majka živi u Austriji č'oće kakav nacionalizam kakav.. razumiješ. Volim ovdje al' kaže 180 maraka. Kaže: "Ja doš'o kod šefa aj biće možda na keš", kaže: "Ima l' dokumenata, ka'e tebi nema." I tu je njegovo pravo kao radnika završeno, 21 godinu ima č'o'ek. Pa šta će tu, odeš pred onu Slovenačku ambasadu i vidiš raspon ljudi kakvih ide. Idu i oni iz Bihaća da se mi razumijemo, ali..

Danijela: Mhm. A samo to grad Banjaluka, šta zamjeraš nekoj Banja... Da kažem šta zamjeraš Banjluci? Šta ti je najveći, da kažem, šta te najviše svrbi ono?

Dragan: Šta me najviše svrbi, znaš čitava ta neka povremena euforija srpstva, razumiješ. Ove mržnje desničari, navij... To grad nije bio takav. Meni je to znači jedan vještački je l'... identitet u suštini, znaš totalno. I vidiš da su to djeca koja su propuštena kroz te škole koje se gajalo i odgajalo, znaš ono. Još to okruženje kad se napadnu džamije.. Joj što sam im'o ko novinar tu 2001. kad su me pitali kako sam vidio razdor. Reko ti, ja čet'ri godine radim, izvještavaš o povratku izbjeglica o ljudima o pravima i dođeš na Ferhadiju i vidiš deset hiljada mladih ljudi kako hoće da linčuju, razumiješ (1:15:25 – smijeh). Onda sam mjesec dana, zaista nikad nisam bio u takvom šoku od.. Danijela: Mmm. Dragan: I odem na ponovno polaganje kamena temeljca. Snim'o sam sa ovim Nikolom iz firme, kao ko će, ajd ja ću. Ko će snimat' kad ima dvojica samo. Ovaj.. drugi put kad je tu murija kren'la razbijat' tu masu č'o'ce, znaš ti kako je to olakšanje ono.. Prvi put u životu murija i hiljadu zlikovaca koji napada opet da oni nešto tu.. Danijela: (1:15:52 – nerazumljivo) policajci... Dragan: Ma ja. I tako sve skupa je to bilo mučno. Bilo je mučnih momenata u Banjaluci, kažem ti. Nekako nije ni čudno što je Ferhadija zadnja i obnovljena. Od.. kad gledaš gradova. Znaš tu se dešavalo usijanje, 'nači bilo je incidenata '97. Znaš onaj Lazarević sve su ishendlali. Pa ti mene pitaš šta je. Obilježeno desnicom u svakom smislu. Onda je Dodik pobjedio, kao dobio premijersku.. onda je postalo normalno da je BiH-a... Danijela: Da. Dragan: Ja nisam im'o problema te tri godine 'opšte. Danijela: Da. '97 – 2000. Dragan: On je drugi vladar potpuno bio, '98. – 2000. Kao on je pobjedio, č'o'ek prve sedmice ajd' ono država otvorena. Mlad č'o'ek bio razumiješ, izvol'te. Danijela: Mmm. Dragan: Raspravljali smo o tome tebi k'o novinaru samo to treba shvataš. Danijela: Da. Dragan: Odjednom. I onda kad je izgubio to, onda je.. mislim najbolje obilježje njega, sjećam se kad su njega, neki ljudi iz Banjaluke tražili povrat imovine, onda su oni rekli kao do'će oni šatro na Kastel kao... A Dodikov odgovor je bio kaže: "Mogu samo u kampove da idu." Kao 'naš nije to legalno, lafo gradska vlast. Kamp kao znaš, gdje legalno da oni tu kampuju a ne mogu na Kastel. Danijela: Aha. Dragan: 'Naš ono nem'š ti to. To što je on iz kuće tamo vraćen u tom momentu... U Banjaluci je najsporije iš'o taj proces i dan danas ima puno ljudi.. Danijela: Povratnika misliš? Dragan: Pa da!

Povrat je najsporije u Banjaluku iš'o, ne slučajno jer je puno ljudi u Banjaluku došlo i otelo, ne'a tu šta.

Danijela: Jest', jest'. Pa šta se zapravo tu po tebi desilo? Evo sad pričamo o tom periodu 2000., evo možemo recimo 2006. 2006, imamo recimo taj porast desničarske retorike, to smo istraživali i rađeno je. Taj period evo 2000 – 2006 meni je to bio recimo jedan od najboljih perida u Banjaluci.

Dragan: Ja se slažem s tobom. Da, da.

Danijela: Šta je tad bilo što nije ... su došli do '06.?

Dragan: Evo ti recimo, kad govorimo o kulturi u gradu samom. Znaš, već si ti im'o neki Kic je li?

Danijela: Tako je. Koja je to '02.? 2002,'03, '04. Danijela: Tako je, pa možda i '01. Dragan: Znaš ono sjećaš kol'ko je grad.. bilo dobrih diskoteka, tamo gore u Budžaku. Danijela: Mhm. Dragan: Grad otvoren bio, opet Dodikova vlast bila. SDS vlad' o ' vamo al' šta ja znam nije se to održavalo na tome. Mislim radio sam ja k'o novinar. Danijela: Da. Dragan: Meni nikad nikad nije SDS ono.. Danijela: Ništa. Dragan: Ono nikad pit'o me ništa nije. Jer su bili 'naš ono... A ja ih malo vrijed'o, Čavića, Šarovića, 'naš ono. Danijela: Mmm. Dragan: Potpuno korektni. Mada mislim i da je Čavi.. Šarović čo'ek pravi. Al' nije bitno ajd' sad to (1:18:25- smijeh).

Danijela: Da. A reci mi šta se dešava? Otkud sad taj porast? Evo taj period je jedan bio u redu..

Dragan: E ovako je bilo to sve.

Danijela: Kako ti to sad tumačiš? S čim to ima veze?

Dragan: Tumačim sa čistim opstankom na vlasti Milorada Dodika. Ništa ono, on je shvatio jednostavno, bijući u opoziciji da to nije profitabilno. Samo promjen'o retoriku ono ka totalnom desničarenju. Jer znaš da je on skrpio vladu upravo kad ću ja otići, tu je negdje april, maj 2006. i tu je on nešto rolo, rolo. I ovaj... ta tri, čet'ri mjeseca on zapravo uz'o izbore je l' koji će se desit' u roku od šest mjeseci na toj priči kako će velike investicije i kako je on veliki Srbin i on sad ne znam ja s kim se tad fajto već... Sa ovim... Danijela: Silajdžićem. Dragan: Silajdžićem. Gogu je već napad'o u tom periodu naprimjer i tako. Danijela: Mmm. Dragan: Ovog je htio sa BHT-a. Ja sam otiš'o negdje u avgustu 2006. I men' se čini od tada je da se sve totalno promjenilo. Eto ja sam se vratio pet godina kasnije. To je 2011. vidio sam kol'ko se grad promjenio. To je s jedne strane, s druge.. Danijela: Ulickan je bio nešto. Dragan: Ne, ne, više. Pazi ovo, 'nači percepcija Mejdana, sve radnje pozatvarane. Nigdje para, nigdje ničega buraz. Tu zimu ja kad sam do'šo.. Danijela: Mhm. Dragan: Vidim ja kol'ko ljudi nemaju, vjeruj mi. Danijela: Mhm. Dragan: Ovaj.. i desničarenja, klinaca sa drugog akcenta. Ono ljudi potpuno drukčije govore nego što smo mi u Banjaluci prije govorili. To je moja bar bila.. onak' malo.. Danijela: To je 2006.? Dragan: Ne, ne. Od 2006. do 2011. Danijela: '11. da. Dragan: Kad sam se vratio. Danijela: Kad si se vratio '11. to

su ti promjene iz '11.? Dragan: Da, da tako sam ja doživio grad. U srvari on je tad kren'o desničarit' ti se sjećaš. Nema pitanja koje on nije osporav'o na državnom nivou. Danijela: Jest'. Dragan: Mada to čovjek brije sebi. Otad zemlja ide unazad. Ne samo zbog njega. On je ovim ovdje frajerima super izgovor za ne radi' ništa. Danijela: Za sve. Dragan: Za sve, ma ja. Svoje lokalno bošnjačko-hrvatske *what ever* interese. I jednako vuku zemlju, znači kad govorimo o zaduživanju, jednaka je to filozofija je l'.

Danijela: To me zanima isto. Kako vidiš tu ekonomsku... Recimo taj porast retorike navodno koincidira sa privatizacijama velikih preduzeća. To je ono dolazak para u Banjaluku. Eto ti si sad bio 2006.-2011. i to je jedan period bio gdje si ti vidio nekakav kao progres. Zapravo bile su ove velike privatizacije. Kako vidiš taj odnos politike i novca? Politike i ekonomije? Je l' možeš.. Je l' ne možeš sve ono... Ili sve pravdaš tim ideološkim da kažem diskurzivnim. Il' vidiš tu jednu drugu vezu možda?

Dragan: Pa nije, nije, znaš šta. Obe te elite je l' u RS-u koje su vladale i SDS i Dodik su imale svoje te ekonomske igrače, potpisivače. Sad ja, objektivno ne živim dugo već u Banjaluci 'naš da bi mog'o sad gledat' šta on sve tu kontroliše. Danijela: Mmm. Dragan: Al' garantujem da je, je l', mislim kako čujem od ljudi da oni drže 97 posto biznisa. Mislim lupam. Danijela: Cjelokupnog. Dragan: Ma ne, mis'im, sad sam ja možda lupio brojku. Danijela: Mhm. Dragan: Al' znam primjere ljudi neki' u Banjaluci kojima je nuđeno "hajd u stranku" "neću mene to ne zanima" do "e sad ćeš to fino prodat' za male pare". Danijela: Da. Dragan: Znači ako nisi dio klana ti reketiraju te i tako dalje. Danijela: Šta klanovska struktura? Dragan: Ma klanovska struktura defakto postojala, isisavanje javnog novca, kroz projekte kroz... ove, inženjering ovaj, kako se zove.. Laktaši. Danijela: Mhm. Dragan: Shvataš, jedna kompanija a opet znaš iznutra šta se tu dešava i tako dalje, kontaš. Znaš kol'ko ljudi koji rade za njih ne jebu stvari. I onda opet, i taj novac koji se koristi da se kupi ATV zamisli koja su.. koji je to. Danijela: Mhm. Dragan: Repiranje. Il' ne znam, pogledaj ovo što je Vasković izvještav'o o Kusturici i mostu kako je 30 miliona maraka ispumpano za projekat. Danijela: Tako je. Dragan: Znaš i onda na kraju prodaš.. i on još proda za za 8 miliona maraka hidroelektranama ovaj. 'Nači 38 je u stvari čitav zahvat. Danijela: Da. Dragan: Kad gledaš. Ma ne znam ono... Ja mislim jednostavno nakon svega ovog' je l' kad govorimo o Srpskom narodu, mi stvarno trebamo jedno dobro otrežnjenje kao i ovima ovdje je l'. Što se tiče njihovog trenutnog puta. A on će bit' u obliku, po meni, totalnog bankrota države, kontaš. Danijela: Mhm. Dragan: Znači kad ćemo mi doći u poziciju da više imal' tvoja mati penziju il' nema to je vrlo upitno, shvataš. Danijela: Mmm. Dragan: Il' da l' imam zdravstveno, 'naš. Jednostavno mora nastat' novo promišljanje društva. Il' ne mora možda, možda može još deset godina 'vako. Danijela: Deketiranje na ovoj televiziji. Dragan: Deketiranje neko, pa jest'. Biće 56 eura za.. razumiješ u našoj generaciji penzija i.. Možda je i takav sistem moguć', ja ne znam.

Danijela: Jest', pa da. Al' dvije su stvari recimo za Banjaluku konkretno. Ovaj identifikujemo sigurnost koja je evo sad narušena i te budžetaške plate. Dakle, sposobnost da se sistem održava da plaća te neke svoje: administraciju, uposlenike i tako dalje. Međutim, ovaj jedan prijatelj danas reče "pa kaže nije ti ni to garant da si ti tu srećan i zadovoljan, ti imaš ljude koji imaju platu koji su na rubu očaja." Dragan: Da. Danijela: Pa nije sve ni u toj plati pa... Da mi prokomentarišeš to: budžet, plate, dugovanje, to si spominjao. I evo sad sve više od jučerašnjih protesta vidio si ovaj.. kol'ko je ljudi došlo i da l' ti to daje neku nadu možda? Dragan: Da. Pa jest' definitivno 'naš ono.. Danijela: Je l' čitaš u protestu ovo što si..? Dragan: Ne, ovo što si ti rekla 'naš jednostavno. Danijela: Šta sam rekla? Da.

Dragan: To ti je kao i ovdje kad su bili protesti. To je jednostavno je'an krik ove dosta mlađe.. Danijela: Mhm. Dragan: ekipe ljudi koji imaju danas 21- '2, dosta im je više te priče šuplje o nekoj državi Srpskoj koja je kao za njih tu. A u biti očigledno ne osjećaju se ljudi sigurnim ne vjeruju u sistem ono što im sistem potura, kao i ovdje, jednako, znaš. Danijela: Da. Dragan: Znaš ono bilo je puno priče kako je neko ovde, ne znam koja stranka oganizovala napad, shvataš. Danijela: Mhm. Dragan: Halo bolan, djeca sišla iz brda. Ne mogu više nepradu ljudi gledat'. Ne kažem, možda je poslije neka ekipa htjela to okrenut' 'vamo tamo. Al' je primarno bilo.. 'naš bijesne ekipe puno. Danijela: Mm. Dragan: Puno bijesnih ljudi i šta ja znam. Jedino možda ovdje, ne mogu reć' greška ono što je u stvari ljude obično okren'lo protiv ovih je paljenje, znaš.. Danijela: Ja. Dragan: Onda je to u ovom gradu vrlo ozbiljna asocijacija i nakon toga nepostojanje, opet, formulisane ideje gdje dalje u svemu tome. Umjesto isporučivanje hiljada nekih zahtjeva koji nisu sprovodiv. Danijela: Aha. Po tebi bi trebalo to malo.. Dragan: Ma totalno konkretizovati, pet stvari, pet. Danijela: Artikulisati. Dragan: Artikulisati 'nači al'.. U tom momentu 'nači, po meni se moralo nekako ajmo zvati pokret to nekako. Hajmo ljudi da atikulišemo što ti ka'eš. Ajmo dić', ukradi majstore iz države, tražimo takav zakon, ideš 15 godina u zatvor. Razumiješ šta ti hoću reć'? Danijela: Mhm. Dragan: Ajmo tako dić', 'nači stranu pravosuđa. Po meni je to negdje bio nekako zadatak ove uslovno rečeno... Ko na Islandu, ajmo bolan 20 ljudi čo'eće nekih mjera pa nek' ih provodi ko 'oće. Danijela: Mmm. Dragan: Mislím, 'oćemo veće invalidnine, razumiješ. Danijela: Mhm, da. Dragan: 'Naš to je problem bio svega. Ne može pravda opet preko noći. Al' ovo su ti valjda preduslovi da bi mi mogli biti prepoznati recimo kao takvi. Čuo sam, recimo, u Brazilu da je bio lik je'an koji je tako posl'o misionare koji su ljudima objašnjavali šta je to zapravo demokratija. Ajd sad možda to patetično zvuči. Danijela: Mmm. Dragan: Al' šta je to neko građansko drugo društvo koje mi možemo i nudimo policajcu ovom ovdje ispred, shvataš.

Danijela: De mi reci da li postdejtonska država ova naša trenutna država...Da li može, uopšte da li u kapacitetu u snazi da preduzme nešto je l' da bi život bio bolji? I po tebi šta bi trebalo takva država? Da li ona može? Ako može onda šta? Ako ne može onda šta?

Dragan: Znaš šta ja mislim. Prvo ova država da bi 'opšte kren'la naprijed mora se, ovaj, sabrati racionalno. Ovo što sam ti govorio o dugovima o tom ustrojstvu kakvo je. Na način sebe zapitat' ovo društvo ima l' čovjek iz istočne Hercegovine išta od Republike Srpske? Kontaš, kol'ko se njemu para vraća, ima l' on tu zdravstveno osiguranje? Kao što čovjek treba u Federaciji da razmišlja da l' mu tih deset kantona je donijelo zaista bolji život? Il' ovdje ne znam ni ja pet opština u gradu bolan. Ti nemaš pet istih kanti, shvataš. Imaš poderane fasade, imaš izrovan asfalt. Danijela: Mhm. Dragan: Znaš ono, besramno.

Danijela: Mhm. Da l' može ta Dejtonska po tebi država? Ima l' smisla?

Dragan: Pa ne, ona može da trune, to ono malopr'e što smo ovaj govorili. Može da bude srušena, ne znam, al' mislim da i to ne ide tek tako je l'. Danijela: Mhm. Dragan: I treća da bude racionalna da dođu neki Australci ovdje i kažu: E momci vi puno trošite tu, tu, tu. Vi morate to pogasiti, razumiješ. Usmjerit' novac na ovaj način. Danijela: Mhm. Dragan: Kren't' javne ras.. shvataš, to je ozbiljna priča.

Danijela: A to ne može po tebi u parlametu?

Dragan: Pa po meni ne može u parlamentu zarad zakopanih pozicija, je l'. Danijela: Mhm. Dragan: Srpsko, hrvatsko, bošnjački je l'. Zarad ne postojanja neke druge priče. Danijela: Mhm. Dragan: Osim toga da bar u Federaciji postoji priča koja bi bila moguća kroz ove pokrete. Pa da si ti izaš'o na izbore, nije ni bitno. Pa rek'o: Dragi građani mi ćemo ukinut', ne znam ni ja, sa deset na pet kantona da bi više novca uštedili na administraciji, da bi imali dva regionalna centra, imaćemo fino skupštine deset Srba, Bošnjaka, Hrvata, pet ostalih. U čemu je problem, 'nači, nije to moguće napravit'. Danijela: Mhm. Dragan: Znači svedeš i broj zastupnika i tako dalje. Mislim dođi sa nekim planom, shvataš. Danijela: To misliš da oni nisu? Dragan: Ne, ne. Mislim da nikome ne dolaze takvi... Već mi stalno pričamo u okviru ovih Dejtnskih. Vidiš da ne valja. Da tol'ko je sukoba nadležnosti da.. evo Mirnina mama je ne znam Vrhovni sudija tu. To je million kleševa zakonskih shvataš. Danijela: Mhm. Dragan: Ispod na tim srednjim nekim razinama. Danijela: Da, da, da. Dragan: Znaš kažem ti, možda prvo u državi treba sve zakone zapalit' i krenut' neku novu zemlju. Prepisati od zemalja poput Australije, Njemačke... Danijela: Mhm, mhm. Dragan: 'Naš ono, čuo sam skoro priču kao Njemačka imala problem javnog zdravstva ne znaju kako će riješit' puno troše 'naš na plaćanje ležanja pacijenata. Danijela: Mhm. Dragan: I tražili model i našu australski koji kaže: Kad bi ti slomio ruku tvoj paušal od pet dana, recimo da ti ležiš u bolnici, bolnica tebe može drugi dan otpustiti. To je njihov model. Međutim, ako se ti kao pacijent ponovo vratiš, ovaj, bolnica mora da plati to liječenje. Danijela: Mmm. Dragan: Dok su Švabe tu prije imale zajeb znaš. Ljudi, bolnica što prije da oslobodi krevet 'naš pa se č'o'ek vrati pa još to bolovanje nek' potraje to je 20 dana. Danijela: Da. Dragan: Oni kako su uzeli austalijski model sve se riješilo. Danijela: Mhm. Čula sam za to. To je... Dragan: E to je to. Jer ti si praktično budžetir'o tu negdje prosjek kod lomova ruku. Znaš budžetir'o si boln'ce, 'vamo ti

nije bilo ekstra troškova bolnice. Danijela: Mhm. 'Oćeš ti č'eka zaliječi' il' nećeš.. potpis'o si to ti je uslov i eto.

Danijela: Mhm. Čekaj za tih šest godina u Australiji ti se nisi vraćao tada, nikako?

Dragan: Nisam. Pet i po, da. Danijela: Pet i po. Dragan: Djeca su se tamo rodila, aha. Djeca su se tamo rodila. I zato govorim o nekim ovim mnogim stvarima, organizacionim, ljudskim. Ako i od kog' se može prepisat' ti 'naš socijalne službe.. naravno ima tamo drugih nedostataka. Skupi su vrtići i tako dalje i tako dalje. Al' recimo podrška obrazovanju djece, rano učenje, sve.

Danijela: A zašto si odlučio da se vratiš? Nisi više mogao je l'?

Dragan: Pa nekako drugo je to podneblje. Znaš druga interesovanja. To ti je ono mi volimo fudbal, Evropu kontaš. Evropski film. Tamo neki, ne znam, *fancy* svijet, nova alternativa. Ogromni su gradovi, glomazni. Puno se na tu neku karijeru, novac polaže. Baš onako, pogotovo u vel'kim gradovima. Nije mi se ono, nije mi prijalo. Ne volim vel'ke gradove u stvari. Danijela: Mm, mm. Dragan: A i inače država, velik' je pritisak ono. Samo pare, pare, pare.. znaš ono. Danijela: Mmm. Dragan: Čini mi se da tamo puno lakše možeš ono...

Danijela: Šta si radio tamo? Kakve si poslove imao? Jesi bio isto novinar ili?

Dragan: Bio sam novinar na javnom servisu jedno šest-sedam mjeseci, radio na građevini, radio u fabrici, radio u pekari, radio... ne'a šta nisam radio. Građevina, sve stari moj. Danijela: Tebi ništa nije mrsko čovječe. Dragan: Studir'o. Pa jebi ga, moro sam 'naš ono djeca su se rodila tamo a i tamo me život k'o nigdje naučio. Danijela: Mmm. Dragan: U mucij, sve me natjeralo da radim. Sve što nisam ni pomislio da ću je l'. Vidiš to mi je super negdje iskustvo, kažem ti ono...

Danijela: Kako vidiš svoju budućnost ono? Šta bi htio još da vidiš ovako? Kako vidiš sebe?

Dragan: Pa dobro 'naš ono dosta mi je vezan za djecu, generalno. One sad imaju 11 i 10 i nekad 'naš ono pomislim kao 'oću l' tamo a opet ne vidim se u tom društvu, ne živi mi se tamo 'naš. Možda bi mog'o u neku lupam.. da mi hoće kum na Tasmaniju da se imam s kim bar družit' gore. Danijela: Da, da, da, da. Dragan: Malo razmišljam nešto ne bi l' tamo. Danijela: Ko ti je kum? Dragan: Feđa Talić. Danijela: A Feđa, aha, aha. Dragan: Pa da. On sad ganja pos'o. Kažem ti a taj neki fazon, ono zajebavam se. Radije bi', šta ja znam.. il' ost'o u Sarajevu *it' is now*, nije mi loše. Danijela: Mhm. Da. Dragan: Ili ovaj nekad u neku Švedsku il' nešto tako, znaš. Danijela: Mhm. Dragan: Čim bi se bavio, baš me briga ono. Danijela: Ljevi. Dragan: Ljevi totalno, fotografijom, disao šumu i razmišljao o tome djeca kad malo porastu da ih tu mogu dovuć' da studiraju. Danijela: Mhm. Dragan: Mislim, taj neki bi volio 'naš ono fol. Imaju neke socijalne službe jebiga znaš. Danijela: Mhm, mhm. Dragan: Mada mi je bed ono.. novog početka. Danijela: Ja malo je frka. Dragan: 'Naš ono više.. Imam ja to u sebi oduvijek 'naš ono hodam ja

vidiš cijeli život al' sad mi je već ono ne znam više 'naš. Volim ja imat' i bejs, ić' u neku novu sredinu tu se dokazivat'. Danijela: Mhm. Dragan: 'Naš ne radi mi se to. Možda kroz fotografije i ono.. Danijela: To te zanima. Dragan: To me zanima da.. al' 'naš toga to'ko ima na zapadu. Ovdje ga ima i ovdje se može to fino pobrat', 'naš.

Danijela: A bi l' uletio u neku aktivističku priču? Je l' bi se ti možda angažovao?

Dragan: 'Naš šta bi ja uradio recimo.. Danijela: I oko čega? Dragan: 'Naš oko čega bi se ja angažov'o u principu... Al' to je jedan projekat za koji mi treba jedno million za tri god'ne. A tiče se građanskih medija. 'Nači da napravimo *office*, lupam u Sarajevu... Gdje imaš, ne znam, 100 kvadrata, dv'je-tri montaže. Danijela: Mhm. Dragan: Možeš i studijo tu napravit', snimat' emisije. Danijela: Dobro. Dragan: I to ti je bejz, to je tvoja tv, interesant. Dio projekta, šest-sedam ljudi nači širom BiH, lupam.. zapadna Bosna u Bihaću. Nek' oni pokriju: Bihać, Drvar, Prijedor, nije bitno. 'Nači može djevojka, momak koji ćemo mi obučiti, njih jedno sedam tako širom Bosne da rade stori 'nači, sa off-om, bez off-a, kratke forme, duge forme... Danijela: Kakve priče? Dragan: Pa priče od, ovaj, od korupcije i je l' pogleda na juče, danas, sutra, nacionalizma.. al' do toga ima l' festival u Drvaru ičeg'? Ispričaj mi priču minut i po tuf, tuf, tuf, razumiješ ono nije bitno, shvataš. Danijela: Mhm, mhm. Dragan: 25. mart, otiđi to ljudima snimi i to ćemo mi u taj filter pustit'. E sad, drugim riječima, šta hoću time reć'. Tu ti je bejz nekog prvog, prve ove.. mreže je l'. Danijela: Mhm. Dragan: A na to se ti odvajaš ljudima, aktivistima i širom zemlje i daješ neke upute ipak koje formate ti imaš. Da ne postaneš onaj video portal koji će prenosit' smiješne stvari. Nije nam to 'nači...

Danijela: Ja. Ko bi to finansir'o po tebi? Kome bi bilo stalo? Samo izvini, moram ti Erdu Katanu citirati, kaže: " Ovo je sve nakaradno zato što kad su stranci došli dali su najveće pare u medije. Mislili su da će mediji.. a pogledaj šta danas ima." Mislim sam si spominjao.

Dragan: Ne, ja ti kažem ono, to su mediji drugog profila. A ovo je *in the media*. Danijela: *In the media*. Dragan: *In the media* 'nači gdje mi postavljamo jednako etičke standarde ali je l' govorimo o bitnim pitanjima. Umjesto da čekamo da l' će Al Jazeera il' N1 otić' priču o hidroelektrani mi nju svaki dan na neki način puštamo na svom sajtu na..

Danijela: Čekaj to bi bio ljevičarski medij?

Dragan: Pa ne mora bit', ne nužno ljevičarski, on je medij znači. On.. Danijela: Pa ne, mora imat' ideologiju, nemo's reći da su mediji objektivni, više to smo prevazišli (1:34:14 – smijeh). Dragan: Pa ne, ne, ne. Pazi on u sebi naravno da gaji ljevu ideju samim tim što smo u mreži je l' mi ljudi različitih i na... Al' smatram da to ne mora bit', po svaku cijenu ić': Eee mi smo ljevičarski medij. Mi puštamo te teme... Danijela: Puštaš ljevičarske sadržaje. Dragan: Sadržaje tako je, bitno je. Danijela: Daaa, da, da, da. Bitno je pitanje, znači mi nismo proklamovani. Danijela: Mmm. Dragan: Nama treba publika i šarena, da se mi razumijemo. Danijela: Mhm, mhm, mhm.

Dragan: Dođite i vi 'vamo (1:34:28- smijeh) na naš kanal, shvataš. Danijela: Mhm, mhm, mhm. Dragan: Jer mene zanima k'o novinara objektivnost. Neću ja sad to ja sam objektivni ljevičar. Pazi doćemo do toga, treba objektivnom ljevičaru u Jajcu za korupciju prozvat' pa 'oćemo l' nećemo, 'naš (1:34: 53- smijeh). Danijela: Ne, ne. Pa naravno da su to otvaranje tih... Dragan: Lupam. Danijela: Pitanja, da je to jedna lijeva agenda meni se čini. Dragan: Tako je. Danijela: Nije to... Dragan: Lijeva agenda al' ne, ne, ne. To bi negdje bilo već kupljene postojećih sadržaja. Ti gledaš kolege u regiji. Dakle ovo bi prvo bilo primarno BiH. Danijela: Mhm. Dragan: Al' ja imam super prijatelja u Puli koji dobrih stvari radi. Danijela: Mhm. Dragan: Mislim kroz taj filter ti možeš i njih konektovati i razumiješ ono.. Danijela: Jasno, jasno. Dragan: Znaš ono, rade ljudi dobre emisije, Istarske, neku zajebanciju. Što ne to furat' u svojoj mreži. Evo pogledajte prijatelje iz Pule tako 'naš sistem. U Nišu protesti oko aerodroma tu, tu, tu. Danijela: Naravno. Pa dobro malo bi to bila neka regionalna 'naš.. Dragan: Mhm, mhm.

Danijela: Ovaj.. po tebi bi to trebalo? Možda neka... Dragan: Takvo nešto bi trebalo. Danijela: Nezavisni neki mediji. Vidio si šta je bilo sa nezavisnim medijima u regionu, vidio si priču Ferala vidio si sve.

Dragan: Pa 'naš šta. Tu kol'ko ti god priča, ti moraš prihvatiti novo vrijeme. Znači mi možemo nakukavat' nad tim kako su danas sadržaji kartki al' oni jesu kartki i to se mora iskoristit'. Danijela: Gledaj finasiranje i gledaj potencijalne opasnosti. Inače ti trebaš sad naći klinca koji će biti obrazovan i trrrr da ti može pokrivat' priču korupcije, nije to.. nisu to laki zadaci. Dragan: Nisu, naravno. Danijela: To je žešći riskantan pos' o, čovječe glava ti ode. Dragan: Jest' al' imamo mi i CIN, imamo i Žurnal. Danijela: Tako je. Dragan: I što ne gurat' te ljude već postojeće. Ja ne kažem da tu djecu treba, ja ih ne bi nikad ni gur'o. Danijela: Mhm. Dragan: Meni su bitniji ljudi zaista koji imaju petlju. Ne bih ih odma'..aj ti korupciju istraži. Već 'ajmo da vidimo kakve su to priče. Jebi ga na kraju krajeva mi taj sadržaj nekako kreiramo, znaš. Danijela: Mhm. Da. Dragan: Nek' je korupcija 30 posto, ostalo je dobar festival u Trezoru u Puli u Rijeci.. Danijela: Mhm. Dragan: Bilo šta, s'vataš.

Danijela: Mhm. Ništa ja sam evo u principu završ'la ovaj.. Ako ti hoćeš još nešto da.. da dodaš.. Dragan: Naprič'o sam se vala. Danijela: Meni je tako brzo prošlo.

Dragan: Ma ja. Ako je tebi jednostavnije ako treba da ti *put in place*, ti meni možeš poslat' ono konkretnije ja ću ti sjest' i nakon nekog vremena napisat'. 'Naš ovdje imaš za preslušavanje... Danijela: To će radit'.. Radiće se transkript i neko će to, samo će uradit' onu grubu montažu. Znači grubi *cut*. Bez mene, da se mene izbaci i šta je neslušljivo te će se izbacit'. Dragan: Pa da. Danijela: To će bit' jedna sređena verzija ne sikiraj se. Dragan: Važi. Aj pošalji i meni samo ako negdje ima potrebe da treba možda dovršiti misao nije bitno znaš.. Danijela: 'Ajde, 'ajde. Dragan: Ako ti to nešto znači. Jer jebiga pričali smo.. Danijela: Pustiću ja tebi, da, da, da. Pustiću ja tebi ovaj. Dragan: Pustiš ti meni print. Danijela: Print. Dragan: Ja malo pomognem i to eto

čisto da.. Danijela: Da, važi, važi. Dragan: Možda ako ima potrebe za pojašnjenjem i pojasnim. Danijela: Važi, važi, važi. E moram ići u WC. Dragan: A možda mi nešto i nadodje. Danijela: Dobro, dobro pa ne. Znaš kako ja bi da se ovi razgovori nastave. I ti kad si u Banjaluci, tebi je bar BASOC blizu, da smatraš to isto k'o nekim svojim prostorom. Mo'š doći s rajom. Dragan: Ma super. Danijela: Mo'š doći slijedeći put Rodiona pokupit' tu svoju ekipu.. Feđu... Ja bih voljela vidjet' tu rajku kad do.. Dragan: Feđa ti je u ratu u Kragujevcu bio u stvari. Danijela: Aha. Dragan: On je pobjeg'o tamo, srećom. Njegovi su ono Bošnjaci. Danijela: Da, da, znam ja i Feđu i sve znam, da. Dragan: I on se vratio luđak i ovaj.. šumadijski prič'o. Danijela: O bože. Dragan: Mislim svi smo mi viđali. U Beogradu spavali ispred hotela Moskva, po vozovima...

Danijela: A reci mi je l' imaš ti.. jesi ti.. imaš PTSP i to? Imaš vjerovatno.

Dragan: Pa 'naš šta ja mislim da svi mi imamo koji smo u ratu. Danijela: Svi mi, ja, ja i ja isto mislim. Dragan: Promjenilo te k'o čovjeka u nekim tim.. ti imaš takve priče.. Danijela: Ma jašta je. Dragan: Da ne pričam o tome.. to znaš. Al' sam ja to davno ostavio k'o neki tuđi život. Danijela: Dobro. Dragan: Al' ne'am problem i kada pričam o tome 'naš. Danijela: Nemaš? Dragan: Ma ne'am problem nikakav. Samo kažem u ratu kako smo govorili, ono malo.. emotivnije ti je jebi ga.

Danijela: A de mi reci ovaj... Dragan: Onda skrivanja sam ja im'o pravo znaš. Prava je to paranoja bila (1:38:34 – smijeh) razumiješ. Mislim paranoja samim tim što živiš... Odemo ja i ti u kafanu i kažem ti buraz ja moram da imam gdje pobjeć', zadnja vrata. Inače ne idem u taj kafe. Danijela: Ne ideš je l'? Dragan: Aaa (1:38:45 – smijeh) to mi je film bio, dugogodišnji, proganjanje jebiga. Danijela: Čo'eče. Dragan: I zato sam ti ja reko 'naš ono kad sam se ja vratio u Banjaluku taj os'ećaj slobode opet smo mi ono kažem ti... Ja sam ovdje u septembru '96. doš'o u tu školu. Mislio dva mjeseca, tri, 'naš. Danijela: Mmm. Sarajevo razvaljeno. Dragan: Razvaljeno al' kren'o život eto niko nije o ratu prič'o ovde nikad. Niko nik.. 'nači oni su samo eventualno.. 'nam kom'šinca mi govorila ni paradajza nije bilo ni.. te godine ničega je l'. Danijela: Mhm. Dragan: Grad je živ'n'o ljudi su samo čekali kako će na more, majke mi. Meni je to uvijek fascinantno oko ovog grada. I sad ti niko neće pričat'. Danijela: Mmm. Pomenu tu i tamo al'.. Dragan: Ovaj nekako mi se čini da je Banjaluka puno teže to prošla sve skupa zbog represije same. 'Naš jer ovdje ipak kol'ko god je bilo najbanalnijih 'naš koji jesu ubijali Srbe kao što je bio crni kombi bio je l'. Da ne izjednačavam al' to. Danijela: Mhm. Postojale su takve... ? Dragan: Postojali su takvi odredi smrti, razumiješ ono.. Danijela: Da, da. Dragan: Ovaj.. al' ipak ovdje 'naš ti ćeš čuti od svakog Sarajlije, ja bar čujem, buraz ovdje su ljudi čuvali pravoslavne crkve. Danijela: Mmm. Dragan: Eno ih tamo, živio sam pored njih. Danijela: Stoje. Dragan: Stoje, niko ne dira, jesu malo okrnjenje od granata eto saće neko reć' to neko gađ'o (1:40:01 – smijeh) i tako dalje. Danijela: Mm, mm. Dragan: I tako 'naš živio sam i blizu sad ovih Markala zadnje tri i po godine. Danijela: Pa moji studenti kažu da su Markale zapravo bile... Dragan: Pa znam, kažem ti. To je strašno.

Danijela: Da. Dragan: Ima onaj film odličan onaj "Laku noć Sarajevo." Danijela: Mhm. Dragan: Daj im nek pogledaju taj film. Danijela: Mhm, mhm. Dragan: Da shvate, nije to bitno na kraju krajeva ni ko ni šta, ni... Danijela: A ne, ne, ne. Oni kao.. oni su ubjeđeni znaš.. oni i ne.. mislim da ne barataju nekim puno informacijama jer kao istina je.. Dragan: Evo ja ću ti sad reći, ono što možeš svojim studentima možda nekad a i ja se mogu pojaviti pred njima. Pošto sam ja pratio suđenja u Tribunalu im'o sam taj odjeljak na edukaciji. U vrijeme kad je Slobodan Milošević doš'o u Hag. Danijela: 2000. ? Dragan: 2000. eto tako negdje. I ovaj u to vrijeme sam to radio, pratio suđenja Šamačkoj grupi i za Sarajevo. Danijela: Mhm. Dragan: I jedno od pitanja, slučajno sam taj dan ja to pratio, je bila priča oko Markala. I došao je svjedok Tužilaštva, Irski komandir neki, je l' stručnjak za granate. E sad šta se desilo, u trenutku, ne mogu se sjetiti koja je to godina da l' je četvrta il' peta to na Markalama. Prvo ova komisija je utvrdila da je najvjerojatnije hitac došao sa položaja Armije BiH, kontaš. I ovaj čovjek doš'o u reviziju pošto Armija BiH i Bosanska strana negodovola oko toga. Srpska propaganda istovremeno uzela to kao krunski dokaz da su sami sebe gađali. Ovaj čovjek je dakle doš'o u reviziju, prič'o je, prvo što je utvrdio da su frajeri koristili pogrešne parametre za pogrešnu granatu. Oni su računali, lupam, 80 to je bila od 120 milimetara il' obrnuto, shvataš. Samim tim to poništava njihov nalaz, razumiješ. Ono samo rasprskavanje i mogućnost odakle je mogla doći granata. *Anyway*, oni su utvrdili sljedeće: da je mogla doći sa šest srpskih položaja i sa tri Armije BiH. Zbog blizine linija nije moguće utvrditi. Dakle taj čovjek je to rek'o. Ni ko je ni šta je taj. Kaže, nakon toga mi smo otišli na oba položaja kod jednih i kod drugih. I pričali kaže sa nekim od tih oficira. Kaže: "da". I šta vam je taj oficir rek'o? "Pa ka'e ne sjećam se taj dan" al' kaže: "Mi smo sa ovog položaja jedno milion granata roknuli do sad (1:42:22 – smijeh). Shvataš o čemu mi pričamo.

Danijela: Je l' moguće da neko ne zna il' misliš da se zna, da se krije?

Dragan: 'Naš šta vjerovatno onaj koji je ošut'o, opuc'o ali i onaj koji je naredio. Mada, pazi ja sam bio u pozicijama čak i sa prijateljima koji su na Bihać ot'šli. Koji su znali reći: " E buraz mi smo sinoć rokali po Bihaću." Kad pričamo o ljudima, mojim prijateljima je l'. Danijela: Mhm. Dragan: S kojima sam ja i bio jedan period u ratu. 'Naš ono vidiš izmjenu ljudi ono da takva stvar nekog može privući znaš da sjedne na trocjevac i da roka po gradu, shvataš. E sad ovdje nekako ne vjerujem u tu vrstu slučajnosti k'o i za recimo za Tuzlu je l'. Da je jedna baš granata roknula tu i.. shvataš. Danijela: Mm, mm. Dragan: Tako.

Danijela: Znači po tebi je to planirano, ciljano i?

Dragan: Ma.. kažem ti to na kraju balade i nije više ni bitno 'naš. Čitava ta fama ko je sve. Nije to ljudi bitno. Šta ćemo sa 11 436 ljudi? Je l' i to sami sebe poubijali? Danijela: Jest'. Jest'. Dođite, shvatite jedni druge, prihvati i idemo dalje. Bijela knjiga se napiše. Danijela: Jest'. Dragan: Ono što je sporno.. komisija se nije mogla složiti oko 'naš. Danijela: Mmm. Dragan: Nemojte kvalifikovati'. Napiši ubijeno tol'ko ljudi. To ovo društvo treba al' očigledno neodgovara, mislim

ono. Prvo politici a i ne znam, opet dolazimo do tog nekog. Danijela: Mmm. Dragan: Intelektualne snage BiH. Šta mi nudimo? To osim postova na fejsbucima i ne znam ni ja. Danijela: Ništa. Dragan: Eto. To je to.

Danijela: Dobro. Hvala ti, Dragane, puno.